

Gug-Sønder Tranders Lokalhistoriske Arkiv Årbog 2008

10. årgang

Cholerabrændeviin,

selv produceret, sælges ud af Huset for 2 Mk. i pottetvis, i Heelantere eller Lønder 1 Mk. 7 f. pr. Pot. Det bemærkes, at ved at nyde en Snaps deraf sporer man strax en behagelig Fornemmelse, idet den i samme Dieblid løber omkring i Maven og opvarmer den med en behagelig Vælselse, uden i mindste Maade at forulempe med noget Rivende eller Kradsende, hverken i Halsen eller Maven, men afgiver saavel en velsmagende som en velgjørende styrkende Snaps for Maven. Med Hensyn til sit Diemeed, er den isærdeleshed at anbefale i Høsttiden, og i det Hele taget anbefales det til Enhver, som er vant til at nyde Spiritus, at foretrække dette Product i denne Høstnesvangre Tid, istedetfor Nydelsen af andre spirituøse Ting, thi man er ene udgaaet fra, at gjøre dette Product værdigt til sin Bestemmelse.

Søndertranders pr. Aalborg,
den 10de August 1853.

Erdmann Schnittger.

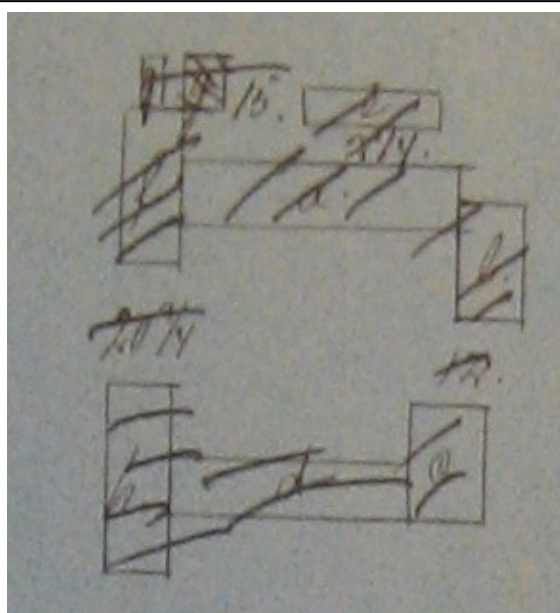
Schnittgers Cholerabrændeviin

udselges alene i Hr. Kammeraad Hjorths Landbrænderi paa Lustrup pr. Aalborg og hos Undertegnede.

Søndertranders pr. Aalborg,
den 10de August 1853.

Erdmann Schnittger.

Den initiativrige dyrlæge på Sønder Tranders Kro, kunne også lave medicin mod kolera. Den sælges i pottetvis fra kroen

Overstregede bygninger i brandtakstationsprotokollen for Sønder Tranders Kro efter ildebranden i 1897. Bygning d eksisterer stadig. Den nye krobygning ligger hvor bygning a er markeret. Bygning d er den samme hvide længe, der ses på billedet i artiklen

Dyrlæge Schnittger – Kroejer i Sønder Tranders 1844-53

Sønder Tranders Kro brænder!

Fra Grønrøgel til Postgaarden

Tingbogsnotater om slægten Winther

Tingbogsnotater om slægten Gregersen

Om nogle efterkommere af George Ogilvie

Småstykker: kroen, kirkegården, tingbøger

Årbogen for 2008 indeholder disse artikler:

- Erik Laursen, Aalborg har skrevet 2 artikler, om da Sønder Tranders kro brændte og en af ejerne, der også var dyrlæge i byen.
- Birgit Løgstrup, Postgaarden holdt en tale ved Postgaardens 200 års jubilæum i 2004, og har behandlet den til en artikel om gårdens historie.
- Hans Gjedsted, Støvring har skrevet om fund i de gamle tingbøger fra Fleskum Herred, dels om Winther-slægten og en lidt mindre om slægten Gregersen.
- Bodil Pedersen, Stenløse har en artikel om hendes ane, skotten George Ogilvie og nærmeste efterkommere. Sønnen, James Ogilvie var den første ejer af Sønder Tranders kro.
- Småstykker ved Finn Jelstrup, Gug om Sønder Tranders kro og to projekter, dels om gravsten på Sønder Tranders kirkegård, dels om Fleskum Herreds Tingbøger.

Det er ikke typisk at disse årbøger har bragt materiale for slægtsforskere, men den her gang er en del, der måske kan inspirere læsere til at komme i gang med egen slægtsforskning.

Tidligere udgivelser:

1997: Gug og Sdr. Tranders – før og nu

1998: Træk af Gug skoles historie. Læretid i Sønder Tranders Brugs 1948-1952

1999: Familien Theters liv i Gug 1930-

2000: Bjerre-slægten fra Han Herred. Minder fra Smedjen og Sdr. Tranders, Preben Mørch

2001: Episoder fra min barndom, Helen Svendsen

2002: udkom ikke

2003: udkom ikke

2004: Min barndom i Gug, Beatrice Vibe

2005: Gug Mølle. 2. verdenskrig i Sdr. Tranders

2006: Arkæologiske udgravninger og udskiftningskortet for Sønder Tranders Bye

2007: Gartnerier i Sønder Tranders og udskiftningen af Gug Bye 1795

Forsidebillede:

Udklip fra brandtaksationsprotokollen og avisannonce

1. oplag 2008

Redaktion og layout: Finn Jelstrup

Billederne er fra arkivet og private optagelser

Gug-Sønder Tranders Lokalhistoriske Arkiv

Gug Skole, Solhøjsvej 2, 9210 Aalborg SØ

www.gugsoendertranders.dk

info@gugsoendertranders.dk

Dyrlæge Schnittger – Kroejer i Sønder Tranders 1844-53

Erik Laursen, Aalborg

På Sønder Tranders Kirkegård kan man se en flot gravsten, der er rejst over kroejer og dyrlæge Schnittger og dele af hans familie. Det er nok mere korrekt at kalde det en mindesten frem for en gravsten, da den først blev rejst lang tid efter Schnittgers død. Ud af de 5 navne på gravstenen er det da også kun dyrlæge Schnittger samt hans datter Albertine, hvis jordiske rester er stedt til hvile på Sønder Tranders Kirkegård.

De tidlige år

Dyrlæge Schnittgers fulde navn var Erdmann Nicolaus Joachim Schnittger. Et meget specielt navn, der vel egentlig passede meget godt til personen, der var en farverig og spændende personlighed. Jeg vil i denne artikel primært fokusere på dyrlæge Schnittgers forholdsvise korte tid som kroejer i Sønder Tranders, men jeg vil tillige skildre hans liv. Schnittger blev født i Holsten – nærmere bestemt i Eckernförde. Præcis hvornår Schnittger er født vides ikke med sikkerhed. Gravstenen på Sønder Tranders Kirkegård anfører 1790, mens der i Sønder Tranders Kirkebog ved hans død i 1853 er noteret, at han blev 65 år. Det har ikke været muligt at fastslå med sikkerhed, hvem der var hans forældre, eller om han havde søskende. Som ung kommer Schnittger i lære på et apotek, og efterfølgende tjener han i Napoleons hær. Han er ikke almindelig soldat, men tilknyttet hæren som feltskærer. Han deltager i Napoleons felttog i Rusland i 1812, men bliver afskåret fra sin deling ved floden Beresina, hvor Napoleons hær lider store tab under dens tilbagetog fra Moskva. Det lykkes Schnittger at vende tilbage til Holsten med livet i behold, hvorefter han af det holstenske rytterregiment bliver sendt på Veterinærskolen i København.

Ægteskab og skilsmisse

Under studiet bliver han gift med Abelone Mogensen og omtales i denne forbindelse som elev på Veterinærskolen og overkonstabel ved artilleriet. Han tager eksamen som dyrlæge i 1825, og bliver boende i København – han arbejder muligvis i hæren. Abelone havde et udenomsægteskabeligt barn, Ludvig

Frederik, inden ægteskabet, og mens ægteparret Schnittger bor i København, får de pigerne, Mathilde Erdine og Dorothea Gesina. Ægteparret forlader København i slutningen af 1820'erne for at slå sig ned i Vørslev Sogn lidt øst for Kalundborg.

I Vørslev Sogn bosætter ægteparret sig i den såkaldte Vejlekro ved Snevris. Vejlekroen lå ved et vadested ved Bregningeåen, og havde fået kongeligt privilegium som kro i 1707. Vejlekroen fungerer imidlertid ikke som kro mere, da Schnittger overtager den. Kroens privilegium var nemlig blevet overflyttet til Viskingekroen i ca. 1818 pga. anlæggelse af en ny landevej. Kroen brænder i 1830, hvorefter Schnittger lejer byggepladsen samt "den derved liggende og for sig selv indhegnede jordlod og lille vænge samt gårds- og haveplads."

Schnittger ernærer sig som dyrlæge i sin tid i Snevris, hvor ægteparret får tvillingerne Louise og Ferdinand (Sidstnævnte dør kort efter fødslen) i 1829. Ægteskabet knirker, og parret bliver skilt i starten af 1830'erne, hvilket bestemt ikke er en almindelig begivenhed på den tid. Hvad der får ægteskabet til at forlise er uvist, men de tre ældste børn er at finde i Kalundborg ved folketællingen i 1834, hvor de er på kost og logi hos en enke. På samme tidspunkt bor Schnittger alene i Snevris med sine tjenestefolk, mens Abelone sammen med den yngste datter, Louise, bor til leje hos en husmand i Dragerup lidt syd for Holbæk, og det er noteret, at hun understøttes af sin fraskilte mand. Abelone bosætter sig senere inde i Holbæk Købstad sammen Louise. Abelone gifter sig ikke igen, og jævnfør folketællingerne forsørges hun af sin fraskilte mand frem til sin død i 1850. Louise bliver boende hos sin mor, indtil hun bliver gift med nordmanden og skræddermesteren Hauge i Holbæk.

En ny hustru og planer om et nyt liv

Schnittger gifter sig igen i slutningen af 1830'erne, denne gang med Juliane Christine Nielsdatter. Hvor og hvornår vides ikke, men det var i hvert fald ikke i Vørs-

lev Sogn. De bosætter sig på Vejlekroen og får i de kommende år 2 børn. Pigen, Cathrine Magdalene Albertine, i 1838, som ikke bliver særlig gammel. I 1842 får de en dreng, som de giver det imponerende navn, Socrates Plato Maximilian. Måske har Schnittger allerede i starten af 1830'erne haft planer om et andet liv end at være dyrlæge. Det er i hvert fald interessante oplysninger, som muligvis knytter ham til den store Gyths Gård på Kalundborg Torv. I 1833 står en dyrlæge Schnittger som ejer af ejendommen og i 1834 opfører en Eskild Schnittger den nuværende bygning. Er der så tale om Erdmann Schnittger? Usikkert men navnet Schnittger er sjældent i Danmark, og når vedkommende tillige er dyrlæge, så kan en del tale for et personssammenfald. Måske skulle der have stået Erdmann i stedet for Eskild, eller måske havde Erdmann en bror ved navn Eskild? Det har ikke været muligt at identificere en person med navnet Eskild Schnittger i folketællingerne. Senest 1844 er Gyths Gård overtaget af en ny ejer.

Karriereskifte

Nu beslutter Schnittger sig for, at der skal ske noget nyt i hans liv, og han foretager et skift i erhverv fra dyrlæge til kroholder. Hvorfor han netop vælger at blive kroholder vides ikke, men måske har det inspireret ham, at han har bopæl på en tidligere kro. Schnittger finder ud af, at Sønder Tranders Kro er til salg og indleder forhandlinger om at overtage kroen fra enken Grethe Ogilvie. Den 6. august 1844 får Schnittger skøde på Sønder Tranders Kro. Prisen på kroen er 9.150 Rigsdaler, hvoraf de 4.150 skal betales kontant, mens sælger lader 5.000 forblive indestående i den solgte ejendom i form af et pantebrev med første prioritet. Prisen på Sønder Tranders Kro er væsentlig højere, end da James Ogilvie overtog kroen i 1806 for kun 1.100 Rigsdaler. Den højere pris skyldes bl.a., at salget udover kroen omfatter parcellerne nr. 2, 3 og 5 i Sønder Tranders af hartkorn 1 tdr. og 1 skp., samt halvparten af parcellen nr. 4 af hartkorn 1 skp. 11/12 album. Hvad angår de kongelige privilegier til at drive krohold og til at opkræve bropenge, så bliver de også overdraget til den nye ejer. Af skødet fremgår det, at det eneste inventar, Schnittger overtager, er en jernbilæggerovn i kroens

skænkestue og en jernvindovn, som står i gæsteværelset. Kroens husdyr indgår også i handelen. Der er tale om 2 heste, 5 køer samt 4 får. I efteråret 1844 flytter Schnittger med sin gravide hustru samt børnene Ludvig, Erdine og Socrates fra Snevriss til Sønder Tranders Kro. Jævnfør folketællingerne bosætter yderligere et familiemedlem sig i Sønder Tranders Kro, nemlig enkefru Møller. På familiegravstenen på Sønder Tranders Kirkegård står der 'Møder A. S. Møller f. Topp 1768-1854', så det er oplagt at antage, at der er tale om den samme person. Førend ægteskabet med Schnittger boede Juliane i Roskilde sammen med sin moster Anne Cathrine Topp. Derfor må gravstenen henvise til Julianes moder. Den 12. december nedkommer Juliane på kroen med pigen Albertine, der dør året efter kun 5 måneder gammel. Ægteparret får desuden et barn i 1846, han får det imponerende navn Johannes Discher Diogenes Muscius Scævola!

Kroholder i Sønder Tranders

Det er svært at vurdere, hvor megen tid og kræfter Schnittger brugte på at være kroholder i forhold til at praktisere som dyrlæge. I en avisartikel i Aalborg Amtstidende godt 50 år efter Schnittgers død står der, at han ikke var særlig optaget af kroholdet i det daglige, men derimod af sit arbejde som dyrlæge. Hvorvidt dette udsagn er korrekt, er dog et åbent spørgsmål. De eneste oplysninger om selve kroholdet på Schnittgers tid, det har været muligt at opspore er fra ovenstående avisartikel, hvor et tivoli ved kroen beskrives. Tivoliet var et forlystelsesanlæg, der var anlagt øst for kroen. Avisen giver følgende detaljerede beskrivelse af tivoliet: "Imellem de store Lindetræer, som den Dag i Dag staar i Haven, blev der rejst en Række pragtfulde Lysthuse malede med stærke og for hvert Lysthus forskellige Farver. I det nordlige Hjørne af anlæget var der et vældigt, lukket Dansetelt. Desuden var der Gynger, Kegelbane, Skydebane, Ringspil og mange andre Forlystelser. Det hele Anlæg var indhegnet med et højt Plankeværk. Søndag Aften og særlig på Festaftener var der oplyst med talrige kulørte Lamper, der var et stort Musikkorps, Fyrværkeri, Kanon-

skud osv. Der blev taget en ret betydelig Entré og desuden Betaling for hver enkelt Forlystelse." Det berettes desuden, at folk i stort tal kom til Sønder Tranders for at komme i tivoli. Tivoliet betød også en udvidelse af kroen for at have plads til de mange gæster. Et tivoli i en landsby som Sønder Tranders var meget usædvanligt i midten af 1800-tallet. Det vidner om, at Schnittger ikke var bange for at tage chancer, da både tivoliet og udvidelsen af kroen har krævet store investeringer med et usikkert afkast i sigte. Hvornår der helt præcist eksisterede et tivoli i Sønder Tranders vides ikke, men tilsyneladende er det ikke blevet ført videre efter Schnittgers død i 1853.

Dyrlæge i Sønder Tranders

Schnittger praktiserede også som dyrlæge i Sønder Tranders. Kilderne er dog ikke enige om omfanget af denne praksis.

I en artikel fra et dyrlægetidsskrift i 1920-21 fortæller dyrlæge H. P. Hansen, at "Schnittger praktiserede egentlig ikke. Han var Kromand i Søndertranders, en Mil fra Aalborg, og ansaas for en særlig dygtig Dyrlæge, der ikke sjældent søgtes af Folk med syge Dyr, der kunne føres til ham; han tog ikke ud." En anden dyrlæge, J. F. Stockfleth, skriver derimod i sine erindringer, at Schnittger tog ud for at behandle dyr. Stockfleth skriver bl.a. om, hvordan Schnittger behandlede stivsyge hos køer: "Han skar med en Saalekradser, som solgtes til Eierne af de syge Dyr, et Hul i Spidsen af Kloven og indgav Glaubersalt; denne Behandlingsmaade syntes tilsyneladende at faa et godt Udfald, men denne skyldtes slet ikke behandlingen, men at Kreaturerne blev flyttede til en høiere og bedre Græsgang." Samme Stockfleth er for øvrigt nævnt i skiftet efter Schnittger i 1853, hvor han skyldte Schnittger penge for medicin. I den tidligere nævnte avisartikel i Aalborg Amtstidende længe efter Schnittgers død er der ligeledes en beskrivelse af hans virke som dyrlæge. Her fortælles, at der i en af kroens stalde var en sygestald, hvor der som regel var 6-10 heste opstaldet. Schnittger beskrives som en dygtig og kendt dyrlæge, folk opsøgte langvejs fra, og "Man havde Tro paa ham. Kunde han ikke kurere, saa var der ingen, der kunde". Hvorvidt Schnittger har været en så dygtig dyrlæge, kan ikke baseres på avisartik-

len, men det kan da slås fast, at han i et vist omfang praktiserede som dyrlæge i Sønder Tranders. Avisen beretter tillige om, at Schnittger selv lavede medicinen til sin praksis (han havde jo også været i apotekerlære som ung), og da han døde "blev der gravet et stort, dybt Hul inde i Toften, og i det Hul blev hele Oplaget puttet ned. Der var ingen andre end Schnittger selv, der kunde hitte rede paa det."

Historier fra Schnittgers tid i Sønder Tranders

En af de historier, der gik om Schnittger, er, at folk ikke kun kom for at tale med ham om deres syge dyr, men også om deres egne sygdomme. Det var naturligvis ulovligt for Schnittger at diagnosticere og medicinere mennesker, da det var kvaksalveri. Tilsyneladende afholdt det ikke Schnittger fra at udlevere medicin til mennesker fra tid til anden. En anden historie stammer fra treårskrigen 1848-50. I marts 1848 havde den provisoriske regering i Slesvig-Holsten lavet et kup, der betød, at de overtog fæstningen i Rendsborg. I slutningen af marts gik der vilde rygter i store dele af det nordlige Jylland om, at kupmagerne havde lukket tugthusfangerne ud fra fæstningen, og at disse fanger nu drog hærgende gennem Jylland. Rygterne nåede også Sønder Tranders, hvor Schnittger i kraft af sin militære baggrund var en naturlig leder af et eventuelt forsvar af byen. En dag kom en ældre mand kørende i fuld fart i hestevogn til Sønder Tranders Kro og meddelte, at mange landsbyer var brændt af og at Svenstrup stod i brand. Schnittger "... havde en dejlig, for sin Raphed vidt bekendt brunbliset Dragonhoppe. I løbet af faa Minutter havde han Sattel på den. En mægtig lang Sabel var det eneste Vaaben, han ejede. Den greb han og snørede den i Hastværket fast til Livet med et Stykke Sime [halmreb] og saa af Sted i susende Galop til Svenstrup." Det viste sig, at Svenstrup alligevel ikke stod i flammer, og Schnittger kunne således berolige borgerne i Sønder Tranders ved sin hjemkomst. Den opdigtede 'krig' blev senere kendt som Slavekrigen.

Mindesten på Sønder Tranders Kirkegård

Schnittgers død

Den 19. november 1853 dør Schnittger "Efter længere Tids lidelse og tilsidst Brystsvaghed". Samme dag bliver en af kroens tjenestekarle sendt ind til Aalborg for at anmelde Schnittgers død til skifteretten. Skifteforvalteren indfandt sig på Sønder Tranders Kro senere på dagen for at starte skifteforvaltningen. Det var et meget omfattende bo, og det tog ca. 1½ år at gøre boet endeligt op. Det viste sig, at Schnittger var en formuende mand. Kroen blev sat til salg straks efter Schnittgers død. I december 1854 fik Jens Christian Nielsen skøde på kroen mod at betale 14.000 rigsdaler – altså knap 5.000 rigsdaler mere end kroen havde kostet 10 år tidligere. Hovedparten af arven – 5.300 rigsdaler – gik til enken Juliane. Drengene Socrates og Johannes fik begge 960 rigsdaler, mens pigerne Erdine, Gesina og Louise fik 480 rigsdaler (en datters arvelod var dengang kun halvdelen af en søns). Schnittgers stedsøn fra første ægteskab, Ludvig Frederik, arvede naturligvis ikke noget. Ved opgørelsen af arven fremgik det, at Erdine og Louise allerede havde fået et arveforskud på 160 rigsdaler, hvilket sikkert var blevet udbetalt, da de blev gift. Gesina var ugift, men blev gift inden den endelige boopgørelse.

Kilder

- Salmonsens Konversationsleksikon, 2 udgave, 1915-1930.
- Den danske dyrlægestand.
- Cohen, Wilhelm "Krigen 1864 og de faldnes Minde", Gad, 1865.
- Kirketerp-Møller, Finn "Dyrlæger i Himmerland og Kær Herred 1791-1996", Dyrlægeforeningen for Aalborg og Omegn, 1996.
- <http://www.lokalhistorien.dk/Vejlekroen.html>

Hvad blev der af Schnittgers familie?

Det er ikke lykkedes at opspore, hvor Schnittgers hustru, hendes moder og de to umyndige sønner tog hen, da de forlod Sønder Tranders – måske har de boet hos nogle af Schnittgers døtre. Pigerne blev alle godt gift – set fra en socialt og økonomisk perspektiv. Erdine blev gift med snedkermester Gustav Frederik Trojel, og de bosatte sig i Løgstør. Gesina blev gift med sognepræst Johannes Henrich Casper Buchholtz, og døde 1881 på Ubberupgård ved Holbæk. Louise blev, som nævnt, gift med skræddermester Hauge i Holbæk. Hvad angår den ældste af drengene, Socrates, så blev han kun 22 år. Socrates deltog i 1864-krigen som halvbefaren sømand på fregatten Jylland. Den 9. maj under slaget ved Helgoland blev han såret, og han døde den 11. maj på hospitalet i Christianssand i Norge, hvor han ligger begravet. Sønnen Johannes bosatte sig senere i Sverige, hvor han fik studentereksamen i Helsingborg i 1865. Senere gik han, ligesom sin fader, på Veterinærskolen i København, hvorfra han fik sin eksamen i 1872. Johannes tog tilbage til Helsingborg, hvor han i 1875 blev gift med Edla Marie Gødscke. Han indtrådte i den svenske hær og endte som regimentsveterinær ved de skånske dragoner. Johannes fik mindst 6 børn i Sverige, hvoraf den ene, Bror Schnittger, blev en anerkendt arkæolog, som skrev flere bøger både alene og sammen med sin hustru Hanna Rydh, der ligeledes var en kendt arkæolog. Johannes døde i Helsingborg i 1908.

Med Johannes kan vi passende afrunde denne artikel, idet det var ham, som rejste den i indledningen beskrevne mindesten på Sønder Tranders Kirkegård.

- Diverse kirkebøger.
- Diverse folketællinger.
- Tønnesen, Allan (red.) "Kalundborg kommune bind 3. Byens huse", Kalundborg Kommune, 1983.
- Aalborg Amtstidende 13/9 og 19/9 1904.

Krobygningen fra 1898, Sdr. Tranders Bygade 55, sommer 2007

Malede væge i krobygningen fra opførslen i 1898

Sønder Tranders Kro brænder!

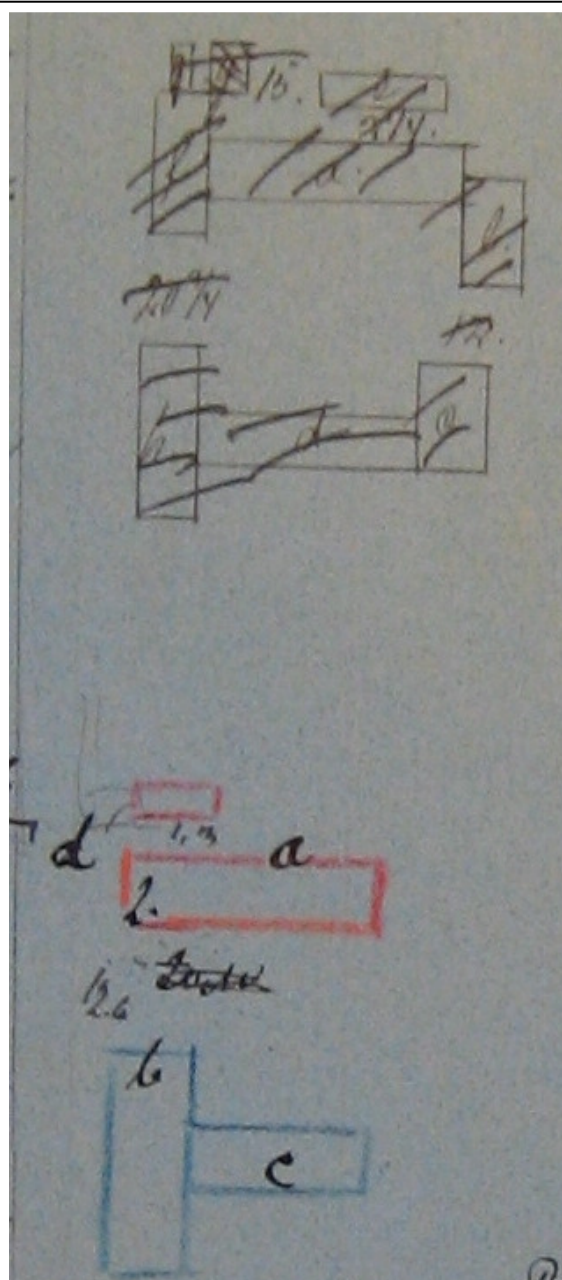
Erik Laursen, Aalborg

En ganske almindelig novemberaften

Det er en mørk novemberaften (nærmere bestemt den 26. november 1897) henad 9-tiden. I skænkestuen, der ligger midt i den store krobygning, hersker der en stille og rolig atmosfære. Kroejeren Peder Larsen er ikke hjemme, så det er hans medhjælper, husjomfru Margrethe Pedersen, som opvarter gæsterne. Der er dog ikke mange gæster tilbage i skænkestuen, faktisk kun Jørgen Nysom og Rasmus Frederiksen, der sidder og snakker ved et bord mere eller mindre berusede. Derudover er der karlen, Carl Chr. Olsen, som sidder i en stol et stykke fra gæsterne og drikker kaffe. Der er også andre gæster på kroen, men de er gået til køjs på hver sin måde. Et hold gæster – bestående af 3 uldkræmmere – gør ophold på kroen på deres vej til Vendsyssel. Uldkræmmerne er allerede gået til ro i gæsteværelset i den østlige ende af krobygningen. Den sidste gæst er en ældre farende svend, Dines Peter Lind Knudsen. Svenden har tidligere siddet i skænkestuen sammen med Jørgen og Rasmus, men var til sidst blevet så beruset, at han sad ret op og ned og sov. Karlen har så sørget for at få den fulde svend til køjs. Svenden sover dog ikke i et almindeligt gæsteværelse, men derimod i et mindre bryggershus tilhørende kroen og beliggende lidt nord for selve krobygningen. I bryggershuset er der foruden bryggers indrettet et såkaldt 'svendekammer', hvor faren- de svende normalt kan få logi. Endelig er der kromandens familie, som udover ham selv, består af 7 børn. De er ikke så gamle, og to af dem ligger allerede i deres senge og sover. Alt er, som det skal være på kroen. Nu skal kroejeren bare komme hjem fra byen, og de sidste par gæster forlade kroen, så kan roen sænke sig.

Branden starter

Ovenfor bordet, hvor de sidste to gæster sidder og drikker, hænger en petroleumslampe og lyser op. Ubemærket begynder lampen stille og roligt først at opvarme bræddeloftet for dernæst at antænde det. Der er ingen tid at spilde, hvis katastrofen skal undgås, men hverken gæsterne eller tjenestefolkene bemærker noget i tide. Pludselig bliver de til-

Et udsnit af en side fra brandforsikringsprotokollen.

Den nederste af de to tegninger svarer stort set til de bygninger, der eksisterer i dag, dog er der ingen mindre bygning bag ved krobygningen. Imellem kroen a og rejsestalden b+c er Hadsundvej, som ikke er aftegnet.

Den øverste tegning er fra før kroen brændte. Af udbygningerne er der en ekstra østfløj i forhold til den nederste tegning, men den er nok fjernet i forbindelse med, at det meste af et udhus og en port blev nedrevet i 1855, for at Hadsundvej kunne blive udvidet til den stigende trafik

stedeværende i skænkestuen klar over, at det brænder. Hvem, der helt præcis opdager branden, er usikkert, men de får alle travlt. Karlen henter hurtigst muligt vand og smider det op mod loftet i forsøg på at slukke branden, mens de øvrige i skænkestuen får travlt med at alarmere de sovende gæster og børn. Ilden har dog allerede gennembrudt loftet, og et øjeblik senere antænder den det overliggende stråtag. Det lykkes at få reddet børnene og uldkræmmerne ud i en fart. Det går så hurtigt, at flere af børnene er helt nøgne, da de kommer ud af huset, mens andre har deres linned svøbt om sig. Der kommer hurtigt beboere fra de omkringliggende huse til, og der bliver bl.a. sendt bud efter brandfoged Lars Pedersen, som bor i den anden ende af Sønder Tranders. Selvom det kun varer kort tid, før brandfogeden indfinder sig, er kroens tag allerede ved at falde sammen, da han kommer. Ilden har bredt sig med sådan en hast, at ethvert forsøg på at redde såvel kroen som dens indbo er omsonst.

Den rejsende svend i livsfare

Pludselig er der en, som råber, at der ligger en svend i bryggershuset nord for kroen. Da denne bygning ligger tæt på kroen, er den allerede lidt i brand og fuld af røg. Svenden, Dines, kan ikke komme ud gennem døren pga. ild og røg, og den eneste udgang er via et vindue, der vender ud mod toften mod nord. Svenden vælger dog i sin fuldskab at blive liggende i sin seng. Brandfogeden slår vinduet ind for at få svenden ud den vej. Det viser sig at være besværligt, da svenden i sin rus modsætter sig at blive hevet ud af sengen. Man må derfor slæbe den spliterravende nøgne svend ud igennem vinduet med magt, mens han skælder dem ud for ikke at lade ham dø i fred. Derefter får man reddet hans få tøjstykker og sengeklæder ud, så han ikke skal fryse. Svenden er dog fast besluttet på at sove, så han lægger sig til på et bord, der står ved kroen. Det er for farligt, og på brandfogedens opfordring bliver svenden transporteret til en stald på en nærliggende gård, hvor han kan sove rusen ud.

Kampen mod ilden

Brandfogeden kan med det samme konstatere, at kroen ikke står til at redde. I stedet

Fra udskiftningskortet fra 1785. Kroens bygninger er efterfølgende udvidet, se tegningerne fra branden

gælder det om at inddæmme branden mest muligt. Selve krobygningen består af en hovedbygning, som er bygget sammen med en vestlig og østlig fløj. Derudover er der, som tidligere nævnt, bryggershuset lidt nord for kroen med 'svendekammeret'. Kroen har tillige avlsbygninger, som består af stald og lade. Disse ligger syd for kroen, men på en vis afstand, da de er adskilt fra kroen af Hadsundvej. Pga. afstanden og en vestlig vindretning, er avlsbygningerne ikke umiddelbart i så stor fare. Det er altså ikke kroens avlsbygninger, som har førsteprioritet for brandmandskabet. Det har derimod naboejendommen – skolen – der ligger nordvest for kroen. Et enkelt sted er skolens udhus endda forbundet med kroens bygning via en forbindelsesmur med en længde på 2-3 alen (125-188 cm). I forbindelsesmuren er der oven i købet noget træværk.

Kampen for skolen

Det er en hård kamp at forhindre ilden i at brede sig til skolens udhus, hvis tag er stråtekt. Med sognets brandsprøjte forsøger man at holde stråtaget vådt, så det ikke antændes. Når ilden indimellem alligevel antænder taget, sidder der folk oppe

på udhuset tag og slukker den. Imens man prøver at holde ilden stangen på skolens udhus, begynder arbejdet med at redde indboet ud fra lærerboligen. Lærer Christensen og hans hustru er ikke hjemme, men deres døtre får med hjælp fra byens borgere båret indboet ud. Særligt problematisk er det at få et stort klaver ud af huset, så til sidst sparker man benene af det for at få det ud. Dyrene, en hest, kreaturer og svin, bliver hurtigst muligt lukket ud af udhuset. Først da tiden nærmer sig midnat, kan det konstateres, at det er lykkedes at redde skolen. Årsagen til dette er en række heldige omstændigheder. For det første har det regnet kraftigt tidligere på dagen, hvilket har gjort stråtaget godt vådt. For det andet er det muligt at skaffe vand til slukningsarbejdet fra skolens brønd, der ligger nær ved brandstedet og har rigeligt med vand til de tre vandvogne, der er i brug under slukningsarbejdet. For det tredje er vindretningen i vest, dvs. væk fra skolen. Vindretningen er i det hele taget meget optimal for slukningsarbejdet. Hvis den havde været i nord, havde det været svært at redde kroens udbygninger. Ved en sydøstlig vindretning, havde det været umuligt at redde skolen. Endelig kunne en nordøstlig vindretning udgøre en fare for resten af landsbyen.

Brandens skader

Midt under branden ankommer kroejer Peder Larsen sammen med en karl. På deres vej hjem fra Aalborg bliver de klar over, at der er brand i Sønder Tranders, men de er på daværende tidspunkt ikke klar over, at det er kroen, der står i flammer. Kroejeren kan ærgre sig ekstra meget. Inde i byen har han, bl.a. købt nogle blikplader, som skal slås op i loftet ved lampen. Han har altså været klar over, at lampen har udgjort en brandfare. Økonomisk er det heller ikke særlig sjovt for Peder Larsen. Godt nok er kroen forsikret, så han kan opføre en ny kro, men indboet er ikke forsikret. Den manglende indboforsikring skyldes, at Peder Larsen kort tid før branden har købt kroen. Helt præcis har han fået overdraget skødet på kroen den 6. november 1897 fra kroejer Reese. Peder Larsen er i gang med at overføre sit indbo fra sin tidligere bopæl i Syvsten ved Sæby til Sønder Tranders Kro, men har endnu ikke fået flyttet sin indboforsikring med. Selve stuehuset er totalt ned-

brændt, mens bryggersudhuset nord for kroen har lidt stor skade, bl.a. er alt træværket ødelagt af ilden. Årsagen til, at udhuset ikke er helt nedbrændt, er bl.a., at udhuset har tegltag. Hvad angår kroens husdyrbesætning, så har de alle været i sikkerhed i udbygningerne syd for Hadsundvej. Eneste offer for branden er, ifølge Aalborg Amtstidende, en kat, som indebrændte – om den blot er stukket af fra branden for at vende tilbage senere, melder historien dog ikke noget om.

Brandforhøret

Allerede under brandslukningsarbejdet den 26. november ankommer herredsfuldsmægtig Woll sammen med betjenten fra Vejgaard. Woll kommer til at stå for selve brandforhøret, idet herredsfogeden er forhindret pga. sygdom. Da branden er under kontrol, foretager Woll en række afhøringer af forskellige personer på skolen. Det endelige brandforhør finder sted den 29. november om eftermiddagen hos sognefoged Christian Thorn. De afhørte personer er kroejeren, husjomfruen, brandfogeden, karlen, de to krogæster, der sad under petroleumslampen samt den fulde svend (der dog er sengeliggende og derfor må afhøres hos fattigforstanderen). Alle afhøringerne peger entydigt på, at årsagen til branden er petroleumslampen. Kroejer Peder Larsen er i lidt af en kattepine med hensyn til at skulle forklare, hvorfor han var inde for at købe blikplader til loftet og alligevel havde tilladt, at lampen blev brugt, inden pladerne var blevet sat op. Kroejeren udtaler, at han et par dage tidligere havde tænkt på blikpladerne som en god sikkerhedsforanstaltning. Han pointerer dog, at det ikke skyldes, at han har bemærket nogle afsvidninger af loftbrædderne ovenover petroleumslampen. Brandforhøret får ikke videre konsekvenser for kroejeren, da han ikke beskyldes for at have optrådt uansvarligt i forbindelse med petroleumslampen.

Kroens fremtid efter branden

Der er ingen tvivl om, at kroens placering i Sønder Tranders ikke længere var optimal. Godt nok gik Hadsund Landevej

gennem byen, men den planlagte Hadsund-Aalborg jernbane, der først blev indviet i 1900, ville ikke gå gennem Sønder Tranders. Derimod skulle jernbanen gå gennem Gistrup nogle kilometer syd for Sønder Tranders. Dette ville dels betyde flere rejsende gennem Gistrup, og dels udsigt til at udviklingen i Gistrup ville få et skub fremad i forhold til Sønder Tranders (den senere udvikling skulle klart understrege en sådan tendens). Kroejer Peder Larsen udtalte da også til Aalborg Amtstidende efter branden, at "han tænker noget paa at faa Privilegiet forandret til at gælde den ny Station ved Gistrup paa Hadsundbanen, hvor Kroen mulig vil faa en bedre Beliggenhed". Det skulle vise sig, at kroen ikke blev flyttet i denne omgang. Den blev i stedet genopført på samme grund, dog i en væsentlig anderledes udformning. Den gamle kro havde haft en hovedbygning i midten med skænkestuen, en vestfløj med en stor gildesal og en østfløj med gæsteværelser. Den nye kro blev bygget som en længe tæt på Hadsund Landevej. Hvorfor kroen ikke blev flyttet til Gistrup i forbindelse med genopbygningen efter branden i 1897 står hen i det uvisse. Men et muligt bud kunne være, at forsikringsselskabet ikke ville godkende det.

Under alle omstændigheder fik den nye kro i Sønder Tranders en usædvanlig kort levetid. Allerede den 27. september 1902 solgte Peder Larsen kroen til landmand Niels Brøndum. Af skødet fremgår det, at Peder Larsen forbeholder sig ret til at drive krohold der indtil den 1. november 1902. I forbindelse med skødet er der en klausul, som betyder, at Niels Brøndum forpligter sig til ikke at "drive nogen slags Gæstgiveri eller Beværternæring eller at overlade nogen Del af Ejendommens Bygninger til Foreningslokale, saaledes at der for Betaling serveres for Medlemmer." Denne klausul skal ses i lyset af, at kroen i Gistrup netop blev bygget i 1902 af Peder Larsen. Det har været vigtigt for Peder Larsen at sørge for, at den nye kro ikke skulle udsættes for konkurrence fra den gamle kro. Kroen i Sønder Tranders forblev i familien Brøndums eje helt frem til 1996, men altså uden at blive brugt til nogen som helst form for krohold. I dag kan man stadig se 'Søndertranders Kro' malet over hoveddøren, selvom der faktisk kun blev drevet kro i denne bygning i mindre end 5 år.

Til højre ses hjørnet af krobygningen fra 1898, den brolagte Sdr. Tranders Bygade og kroens rejsestald på den anden side. Det var her vejen til Gistrup i 1855 skulle udvides og kroejeren måtte acceptere amtets vilje og nedrive noget af bygningen, hvis han ellers ville beholde sin bevilling. I 1903 blev der yderligere fjernet noget af begge ender af stalden, så trafikken kunne passere mod Gistrup og Hadsund. Sammenhold billedet med tegningen på side 8. Billede fra sommer 2007

Kilder

-Aalborg Amtstidende 27/11 1897. -Aalborg Stiftstidende 27/11 1897. -Nordjyllands Arbejderblad 27/11 1897. -Brandforhør i Aalborg Birk & Fleskum Herreds Politiprotokol 1897-99, B39-8. -Skøde- og Panteprotokol for Fleskum Herred B39-SP27.

Fra Grønrøgel til Postgaarden – og hvad der videre skete

Foredrag ved Postgaardens 200 års dag. Birgit Løgstrup, Sønder Tranders

Postgaardens hovedbygning med artikelforfatterens far, ejeren Jens Chr. Christensen i arbejdstøj på gårdspladsen, sommer 1966.

Historien om Postgaardens tilblivelse handler først og fremmest om, hvad der skete her i Sdr. Tranders under landboreformerne. Ved udskiftningen og udflytningen til det yderste af Sdr. Tranders mark blev Grønrøgel skabt. Det var, som jeg senere skal vende tilbage til, i 1786. Det passer altså ikke med en 200 års fødselsdag netop den 21. aug. 2004.

I 1799 blev Grønrøgel købt ud af sin fæstegårdsstatus af en postmester – og fik lidt efter lidt et nyt kaldenavn efter sin første selvejer, postmester Frisch i Aalborg. Købekontrakten er dateret 1799, skødet og tinglysningen 1803. Hverken 1799 eller 1803 passer med en 200 års fødselsdag netop nu. Postmesteren startede på byggeriet af den nye hovedbygning, men nåede ikke at blive færdig, inden han døde 48 år gammel i 1806. Så da hans enke solgte gården på auktion i 1807 til købmand Steen i Aalborg, fulgte der materialer med til at gøre stuehuset færdig. Så heller ikke selve bygningens tilblivelse kan

bruges som udgangspunkt for at holde 200 års fødselsdag nu.

Der er altså slet ingen 200 års fødselsdag, selvom det står opført i Trap og alle andre steder, at gården er fra 1804. Det eneste belæg, jeg har fundet for 1804, er en oplysning i annoncen for den første handel af gården i 1807, hvor der står, at gårdens hovedbygninger de sidste tre år af ny er opbyggede – dvs. i 1804 startede nybyggeriet på Grønrøgel. Og fra dette nybyggeri står stuehuset endnu, hvilket er begrundelsen for 200 års dagen netop nu.

Lad os først se lidt på baggrunden for gårdens oprettelse.

Godssystem

Vores første fixpunkt på nuværende tidspunkt er oprettelsen af Filsted Ladegård i 14-1500-tallet – det er det nuværende Sohngaardsholm. Det skete som så mange

andre steder i landet ved nedlæggelse af en landsby, her landsbyen Filsted, som dog fik lov til at give navn til det nye gods. Ladegården blev oprettet under det kongeligt len Aalborgs slot. Der var intet herskab ude på Filsted ladegård, for det var lensmanden inde på slottet.

En af de senere ejere, kong Frederik III, kom i ganske alvorlige økonomiske vanskeligheder efter krigen med Sverige i årene før 1660 – der hvor vi tabte Skåne og alle de andre østdanske provinser. Krigen havde kostet mange penge og Frederik III måtte derfor overlade Filsted ladegård til en af sine kreditorer - proviantskriveren på Københavns slot.

Nu blev det et almindeligt gods med hovedbygning og herskab. Selve hovedgården var på 97 tdr. hartk., som blev dyrket fra Filsted ladegård, men med fæstebøndernes hoveri. Fæstebønderne i de omliggende landsbyer havde fæstet eller lejet deres gårde på livstid af ejeren af godset. Det var bl.a. alle fæstebønder i Sdr. Tranders, Nr. Tranders og Øster Sundby. Til gengæld for at bruge fæstegårdenes jord og bygninger, som tilhørte godsejeren, skulle de yde landgilde og gøre hoveri, dvs. arbejde med redskaber og trækraft på Filstedgaards egne jorder. Rent geografisk lå de som en tæt ring om hovedgårdsjorden, så det var muligt at kræve hoveri af fæstebønderne. Dette gjaldt også alle fæstebønder i Sdr. Tranders. I denne periode skete der det væsentlige, at Johan Sohn overtog Filsted ladegård i 1676. Han fik af kongen

sædegårdsprivilegier som til andre adelige godser – og fik lov til at kalde gården Sohngaardsholm, dannet ud fra sit eget efternavn. Efter hans død arvede Benzon-familien Sohngaardsholm. – Vi skal derefter helt frem til 1786, hvor en svigersøn af den sidste Benzon, Theodorus Adler, blev eneejer af Sohngaardsholm, før de landboreformer, alle taler så meget om, nåede til Sohngaardsholm. Så sent som tre dage før han tiltrådte ejerskabet, skrev godsforvalteren i en indberetning til Rentekammeret – datidens finans – og landbrugsministerium, at fællesskabet i landsbyerne var den bedste sikkerhed for et tilfredsstillende udbytte af fæstejorden. Det betød, at nok havde hver fæstebonde brugsretten til sin egen fæstejord, men dens jord lå ikke samlet som i dag. For de mange ofte hundrede stykker jord til hver fæstegård lå kilet ind imellem hinanden. Begrundelsen for den fordeling var, at enhver skulle have et stykke både af den gode og af den dårlige jord i byen. Og af hensyn til datidens tunge hjulpløve, var markerne udlagt i lange strimler, så man ikke skulle vende så ofte med ploven. Man kunne altså ikke komme til sin egen jord i marken uden hen over de øvrige bønders jord. Derfor skulle der være enighed om, hvad der skulle dyrkes, hvornår der skulle sås, og hvornår høsten skulle gå i gang. Alle disse beslutninger blev truffet i fællesskab på landsbystævnet i landsbyerne.

Ved udflytningen blev der anlagt et snorlige vejstykke fra landsbyen til Grønrøgel

Udskiftning

Det var dette skadelige fællesskab, man ifølge de moderne teorier i det 18. århundrede – som Sohngaardsholm s daværende godsforvalter altså ikke delte - måtte se at komme ud af. Formålet var at få gang i produktionen, for at kunne udnytte de stigende kornpriser. Derfor gik den nye godsejer på Sohngaardsholm, Th. Adler, straks i gang med at få jorden opmålt med henblik på udskiftning i de tre landsbyer Nr. og Sdr. Tranders og Øster Sundby. Det var en fuldstændig omvæltning af landsbyens fysiske struktur og jordens dyrkning, der nu stod for – og som vi har svært ved helt at fatte. Den valgte nye udskiftningsform var stjerneudskiftning – hver gård i byen ville få sin jord samlet i en kile ud fra gården. Kilen startede smalt, men blev bredere og bredere, jo længere væk fra gården man kom. Formen på kilen var naturligvis afhængig af gårdens størrelse og hvor mange gårde, der var i byen. Var det en stor landsby, ville der blive meget langt fra gården ud til det yderste af marken. Da Sdr. Tranders den gang bestod af 23 gårde, ville det blive nogle lange smalle kiler til hver gård. Derfor var det nødvendigt at flytte nogle af gårdene ud af landsbyen og placere dem yderst på den tildelte jord, som så ikke gik helt ind til byen. Det skete for 6 af gårdene i byen.

Gårdene i Sdr. Tranders var før udskiftningen alle af forskellig størrelse – fra 4 til 7 tdr. hrtk. En del af reformen var, at gårdene i hver landsby nu i forbindelse med udskiftningen skulle gøres lige af størrelse. Det blev for Sønder Tranders 5 tønder 1 fjerdingkar 1 31/41 album til hver. Men hvorfor blev Grønrøgel så tildelt 9 tønder 4 skæpper? Der ligger en lang indviklet historie bag. Sagt i kort-hed skyldtes det de kirkelige myndigheders indgriben. Th. Adler ejede ganske vist alle gårde i Sdr. Tranders, men en af dem havde oprindeligt tilhørt sognepræsteembedet i Vor Frue kirke. Sdr. Tranders var nemlig et annekssogn under Vor Frue kirke. Denne gård var også overgået til Sohngaardsholm på et tidspunkt, men alle tre korntiender og kvægtienden af denne ene gård tilhørte stadig sognepræsten. Det samme var tilfældet med en gård i Øster Sundby. Disse forhold var der ikke taget hensyn til ved de første udskiftningsplaner. Der blev senere holdt et land-

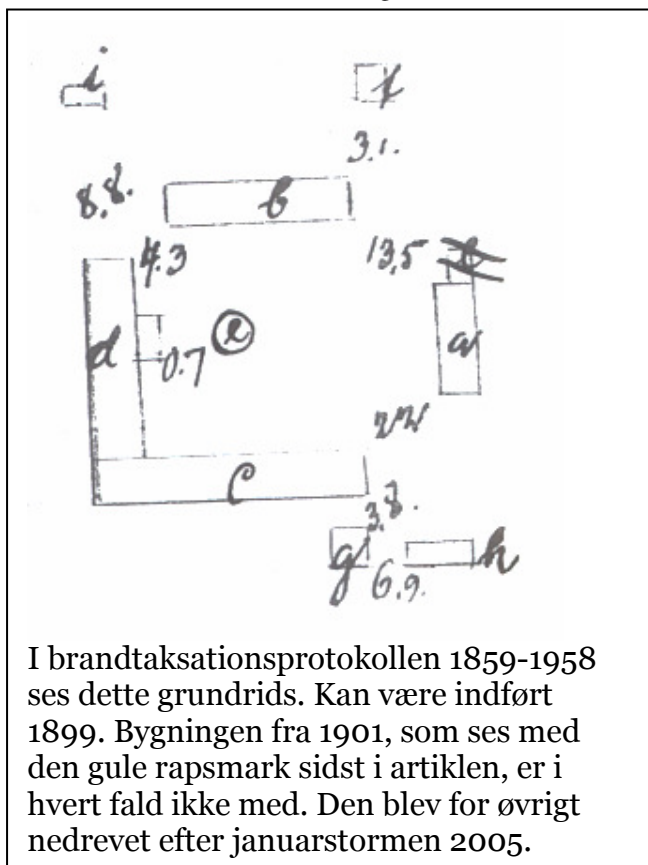
væsenskommissionsmøde i forbindelse med udskiftningen, hvor alle implicerede - også sognepræsten fra Vor Frue - deltog sammen med amtmand og de to landvæsenskommissærer. Og minsandten om ikke sognepræsten havde den frækhed at erklære, at det ganske vist var i orden med selve udskiftningen, men han ville ikke acceptere, at den tidligere anneksgård, hvoraf han altså fik tienden, gik ned i størrelse fra 7 til 5 tdr. hrtk. Straks sendte Adler en ansøgning til centraladministrationen med tilbud om at overtage ydelsen af denne tiende fra selve hovedgården og betale sognepræsten årlig med 21 tdr. byg omsat til penge efter Viborg kapitelstakst. Men det blev en afvisning – også selvom Adler truede med at gå direkte til kongen med sin ansøgning. Forklaringen på hans desperation var, at landmåleren var ankommet, men han kunne ikke få det store arbejde afsluttet pga. denne uenighed om den tidligere anneksgård. Resultatet blev, at udskiftningen kun kunne finde sted på de vilkår, at sognepræsten fik den overskydende tiendejord placeret eet bestemt sted i hver af de to byer, så han vidste, hvem han skulle holde sig til og stadig have mulighed for at få sin tiende i korn og ikke i penge. Det var 4 overskydende tønder hartkorn, som skulle placeres. I Østersundby blev alle gårde lige i hartkorn, mens Grønrøgel i Sønder Tranders blev 4 tdr. større - altså næsten dobbelt så stor som de øvrige målt i hartkorn, der indeholder en bonitets- eller udbyttevurdering. Hvis det derimod udelukkende havde været udtrykt i flademål (tøndeland) ville de 9 tønder af det yderste tunge og våde kærjord have været angivet højere. Dette forhold ligger allerede gemt i gårdens navn Grønrøgel. Jeg har slået det op i diverse ordbøger over gammel jysk almuesmål: Grøn svarer til grønjord, men røgel betyder sådan noget som stakke af tørv, der er stablet op med hulrum inden i, for at de kan tørre hurtigere. Alt dette skete i 1786. Vi har fået bøndernes fæstejorde i Sdr. Tranders udskiftet. Vi har gennem udflytningen med alle problemerne med sognepræsten til Vor Frue kirke fået skabt Grønrøgel på 9 tdr.hrtk. Men den var stadig en alminde-

lig fæstegård under Sohngaardsholm som alle andre gårde i Sdr. Tranders – blot flyttet ud på det yderste af Sdr. Tranders mark langt fra byen, men med al jorden omkring gården.

Selveje

Den næste af landboreformerne på Sohngaardsholm var salget af bøndergårdene til selveje – og dermed udstykningen fra godset. Så skal vi vende tilbage til Theodorus Adeler – den nye ejer af Sohngaardsholm med de mange fæstegårde. Han havde med megen energi kastet sig over reformarbejdet på sit gods. Men i slutningen af 1790'erne var han kørt træt. Hans helbred var heller ikke så godt længere. Og hvad gjorde man så allerede den gang? Man flyttede til mildere himmelstrøg. Adeler købte et gods i Sydfrankrig – Gromelle ved Avignon i Provence. Men forinden var det nødvendigt for ham at realisere sine værdier i Danmark på den bedst mulige måde. Derfor solgte han alt bøndergodset fra, inden han til sidst også solgte hovedgården. Det var hovedprojektet. Men ikke nok med det. Han søgte også at få så mange penge ud af kirkerne som muligt. Så derfor søgte han Danske Kancelli om tilladelse til at tage kobberet af tagene på Sdr. og Nr. Tranders kirker, som han også ejede. I stedet ville han så lægge cementsten op. Det fik han tilladelse til på den betingelse, at forskellen på de to slags materialer skulle anvendes til et legat for de fattige. Nogle måneder senere kom en ny ansøgning: Om at få tilladelse til at undlade at aflægge regnskab for indtægter og udgifter ved tagoperationen. Men her blev der sagt nej. Hensigten var for tydelig. Så da regnskabet indgik til stiftet blev det virkelig nærlæst. Og man fandt da også udgifter til kirken, som intet havde med taget at gøre, men hørte til den almindelige vedligeholdelse, såsom kalk til kalkning af kirken. Men hovedsagen var salget af hovedgården og bøndergodset. For at få mest muligt for hovedgården, ansøgte han Rentekammeret om at få lov til at beholde skattefriheden på hovedgårdens egne jorder, selvom han kom under de 200 tdr. hrtk.

bøndergods, der var den oprindelige betingelse for at opnå skattefrihed for hovedgården. Regeringen stillede i reformperioden aldrig krav om, at godsejerne skulle sælge deres fæstejord til selveje. Men bevarelsen af skattefriheden var en af de gulerødder, den holdt frem for dem. Der blev dog altid stillet betingelser til salget af fæstegårdene: Jorden skulle være udskiftet mand og mand imellem – og der skulle være tildelt husmændene så megen jord, som var nødvendig, for at de kunne holde en ko og nogle får. Det sidste punkt er interessant, fordi husmændenes tidligere græsningsret på landsbyens fælled kom i klemme, når gårdmændene ved udskiftning og selveje fik tildelt al jord i landsbyen. Her ved salget fra Sohngaardsholm blev der direkte stillet krav om at tilgodese husmændene. Det viste sig senere, at kravet ikke var blevet fulgt ganske efter sin ordlyd i praksis. Derfor blev der på ny nedsat en landvæsenkommission i 1807 til at undersøge sagen – af hensyn til skattefritagelsen på Sohngaardsholm. Der blev desuden stillet krav om, at de nye selvejergårde aldrig måtte sælges tilbage til et gods på de betingelser, at andre hovedgårde kunne opnå det nødvendige jordareal til at få skattefrihed. Disse bortsolgte gårde måtte heller aldrig pålægges hoveri. De fæstere, der blev tilbage på godset, måtte heller ikke pålægges mere hoveri – altså arbejde for godsejeren, fordi der blev frasolgt en del af det hoverigørende gods. I alle betingelser ligger således en bondebeskyttende linie. Det viste sig dog senere, at ikke alle de bondebeskyttende betingelser var kommet med i de første skøder til de nye selvejerbønder. Så der måtte senere foretages nye tinglysninger – og denne gang truede Rentekammeret med, at hvis det ikke skete inden en vis dato, ville amtstuen få besked om at opkræve skat af den tilbageblevne del af

Sohngaardsholm hovedgårdsjord. Men tilbage til salget af Adelsers jordejendomme. Der kom gang i salget af bøndergodset fra Sohngaardsholm. Adeler rejste ganske vist allerede i 1799 til sit nye hjemsted i Provence, men han havde forinden overdraget administrationen til postmester Frisch i Aalborg, som skulle varetage Adelsers interesser. I en kort overgang – 1 ½ måned i marts og april 1804 ejede postmesteren Sohngaardsholm, inden den blev videresolgt til baron Iver von Juel. Det lykkedes også at få solgt alle bøndergårde, men derimod ikke alle husmandsbrug. Hvem købte da og til hvilke priser? 11 af de i alt 20 fæstebønder i Sønder Tranders købte deres fæstegårde til selveje. Proprietær Smith på Lundbygaard købte desuden en fæstegård, som han et års tid senere i øvrigt solgte videre til den tidligere fæsters søn. Han tjente 30 rdl. på den handel. To fremmede bønder købte senere to gårde og flyttede også ind. Ellers var der tre købere uden for bondestanden – en bagermester, en herredsfoged og en postmester. Og det var vor postmester Frisch, som udover Grønrøgel købte tre andre fæstegårde i byen. Priserne på de tidligere fæstegårde varierede fra 630 rdl. til 1600 rdl. Udflyttergårdene var de dyreste. Postmester Frisch gav 1600 rdl. for

Grønrøgel, men samtidig fik han også sine tre almindelige gårde til den laveste pris. Varetog han nu Adelsers interesser ved disse handler til de lave priser? Dette spørgsmål kan vi ikke besvare, da vi ikke kender gårdenes tilstand ved købet. Den ene gård solgte han straks videre til fæsteren og tjente 45 rdl. på handlen. Med købet af Christen Andersen Gleiborgs fæstegård havde han ganske andre planer. Han søgte om tilladelse til at udstykke den, således at 3 tdr. hrtk. blev lagt til Grønrøgel, og de sidste 2 tdr. blev fordelt til husmændene i byen, så de fik 4 skp. hver. Det ville Rentekammeret ikke give tilladelse til, med mindre han skriftligt forpligtede sig til, at der blev 2 tdr. hrtk. samlet tilbage med bygning og beboer. Resultatet blev, at Frisch lagde de 3 tdr. til Grønrøgel, som nu kom op på 12 tdr. hrtk. Og så solgte han de 2 tdr. fra til en selvstændig gård, mens husmændene blev tabere. De fik ingen jord ved den udstykningsforretning. Men det var ikke postmesterens skyld. Men inden vi er kommet så vidt, har der været en ganske forfærdelig historie i Sdr. Tranders med denne gård, som benævnes anneksgården. Frisch havde fået fæsteren Chr. Andersen Gleiborg sat ud af gården med en restancedom fra Hornum Fleskum herredsting. Han måtte forlade fæstegården, fordi han skyldte landgilde til godset og skat, som skulle betales til kongen gennem Sohngådsholm. Men fæsteren svarede igen ved at søge om fri proces til at anke sagen til landstinget i Viborg. Det var nemlig ikke en hvem som helst, der var blevet sat ud. Gleiborg var både sognefoged og lægdsmand i byen. Han fik tilladelse til fri proces, men kom ikke igennem ved landstinget. Det var en retfærdig dom efter lovens bogstav, og han vendte ikke tilbage til fæstegården, men fik overdraget et husmandssted i Sdr. Tranders. Formodentlig var den gård, postmesteren var så interesseret i, Præstholmen, som Ellen Svendsen ejer i dag. Også fordi Præstholmens jord ligger (eller rettere tidligere har ligget) lige op til Postgaarden eller Grønrøgels jord. Og efter traditionen på Præstholmen har denne gård sit navn, fordi præsten fra

Aalborg holdt ind her inden gudstjeneste i Sdr. Tranders kirke.

Postmesteren

Hvem var da denne postmester, som fik så stor indflydelse på forholdene i Sdr. Tranders? Han var født i 1758 i Helsingør, hvor faderen var toldinspektør ved Øresunds toldkammer og tilhørte den tyske menighed. Han gik selv militærvejen og fik sin uddannelse fra artillerikadet instituttet, men nåede ikke længere i graderne end til sekondløjtnant. Så faldt han i 1784 ned fra et stillads, blev ukampdygtig og måtte søge sin afsked. Der stod han uden levevej med kone og børn. Derfor søgte han flere offentlige embeder, men fik afslag på afslag. Da postmestertjenesten i Aalborg blev ledig, gik hans ansøgning gennem statsministeren, som på kronprinsens befaling sendte den til Generalpostdirektionen. Der var 62 ansøgere eller supplikanter, som det hed i tidens sprog. Og man vred sig noget i generalpostdirektionen over denne befaling, for der var andre velgjente personer inden for postvæsenet, der havde mere brug for embedet, mente man her. Men den gang var det afgørende for at få et embede, at man havde gode fortalere og kunne påvise, at man økonomisk havde brug for udnævnelsen. Under det enevældige styre var der ikke noget at gøre med en sådan befaling, der kom fra selve kronprinsen. Generalpostdirektionen måtte indstille til kongen, at Johannes Diderich Frisch skulle have den ledige stilling – og så blev han udnævnt 14. marts 1787. Han er altså kommet til Aalborg nogenlunde samtidig med Th. Adler, den nye ejer af Sohngaardsholm. Men vi ved ikke, hvornår han blev udnævnt til godsforvalter. En godsforvalterstilling var en administrativ stilling, som krævede administrative og juridiske kundskaber. Der er ikke bevaret noget godsarkiv fra hans periode, så vi kan intet sige om hans evner på området. En vis tæft kan man i hvert fald ikke frakende Frisch, selvom det som påvist, undertiden er gået lige til stregen af det lovlige. Hvad ville han med Grønrogel? Var det blot spekulation med videresalg for øje? Var det tænkt som et landsted uden for købstaden? Han blev boende inde i Aalborg, mens han gik i gang med at bygge gården op. Han nåede ikke at flytte ud, inden han døde. Det skete pludseligt den 6. oktober 1806. Da

hans enke satte gården til salg i 1807, var stuehuset ikke færdig endnu. Der manglede noget i den indvendige indretning, men materialerne hertil fulgte med i købet. Det var da en firlænget gård, hvor udbygningerne var af muret bindingsværk med stråtag. Der var indkørsel gennem den store lade på otte gulve. Der var to sidebygninger indrettet til stald, fæhus, samt til fårehus, vognremisser og folkekamre med en god tør og rummelig kælder under de 6 fag. Den fjerde bygning østen i gården var af grundmur med gebrekken stentag – det er det, vi kalder

Grisefodermester Guldbæk på jagt efter undslupne grise

mansardtag - og kvist til beboelse for et herskab, som der står i auktionsbekendtgørelsen. I stuehusets kælderetage var der køkken, bryggers, mejeri og folkeværelser. Og så var der en pumperand i bryggerset – dvs. en form for indlagt vand. Øst for denne bygning var der for 7 år siden, hed det i annoncen – altså i år 1800 - anlagt en lyst - og frugthave på 3 tdr. land med mange hundrede frugt og vilde træer alt i bedste grøde. Nord for haven lå bygningerne fra den ældre gård – altså den første udflyttede gård. Den bestod af stuehus med fornødne udbygninger og bedste kildevand. Det var nu bolig for en forpagter. (Den har formentlig stået, hvor det gamle maskinhus nu ligger). Der var også et afbyggerhus på marken, indhegnet med en fiskepark. Besætningen var på græs 16 heste, 30 fækreaturer og 60 får og indtaget på vinterfoder 12 heste, 20 køer og 50 får. Gården blev drevet med vinterrug (12 tdr. udsæd), vårbyg (2 tdr.), ærter (3 tdr.), havre (44 tdr.) vikker (1 td.), byg (12 tdr.), himmelbyg (2 tdr.) og kartofler (6 tdr.).

Sådan lød Avertissementet i Tillæg til de Kgl. alene privilegerede Aalborgske Jydske Efterretninger tirsdag den 16. marts 1807. Det blev efter lange – og spændende auktionsop-råb og bud endelig ved tredje auktion købmand Steen fra Aalborg, der erhvervede Postgaarden for 8.700 rdl. – altså næsten fem gange så meget som postmester Frisch havde givet for Grønrogel 8 år tidligere. Der var dog også sket meget nybyggeri på gården i denne periode.

Hvad der videre hændte

Nu er vi allerede i gang med sidste del af historien. Hvem fulgte efter postmesteren som ejer af Postgaarden, og hvad skete der med produktionsapparatet?

Fra gården blev flyttet ud i 1786 og frem til 1999, hvor mor døde, har der været 14 forskellige ejere af gården. Og ser vi kun på perioden, hvor den har haft selvejerstatus – fra 1799 og frem til 1999 har der været 13 forskellige ejere. Deres tid på Postgaarden har været meget forskellig – nogle har kun været her i et enkelt år, andre har været her længe. Gennemsnittet er 15 år. Det længste ejerskab har været Far og Mor (Korna og Jens Chr. Christensen) i 52 år - fra 1947 til Mors død i 1999. Desuden var Rasmus Ammitsbøl her i 40 år fra 1856 til 1896. Han blev efterfulgt af sin søn Anton Ammitsbøll, som havde været forpagter nogle år, men som ejer kun holdt i 3 år. Desuden var både Lars Sten (fra 1807) og Jørgen Hansen (fra 1915) her i 26 år. Så der er flere ejere, der har været her i meget korte perioder – nogle stykker kun et års tid. Jeg har gennemgået alle skøder i skøde- og panteprotokollen – og det har egentlig været bedrøvelig læsning. Mange ejere har været nød til at sælge gården af økonomiske grunde. Kun i tre tilfælde skete ejerskiftet pga. dødsfald. Hvad var det så for nogle mennesker, der købte Postgaarden. Ja, den første var som omtalt postmester og den næste købmand. De efterfølgende ejere har alle været landmænd, selvom Valeur senere blev bryggeriejer, mens han var her. Nogle få har købt gården med henblik på at sælge den videre – altså i spekulations øjemed. J.E.C. Lütshofft ejede den godt et år fra 1855 – 56, og et konsortium på tre personer ejede den en måned 1941 – 42. Af mere dramatiske begivenheder var den store brand i 1930'erne,

som vi i dag kender meget lidt til. Ingen nulevende synes at huske den, og brandforsikringsarkivalier er tilsyneladende ikke bevaret. Men et luftfoto af Postgaarden fra ca. 1930 viser kun et stokværk og loft på kostald og hestestald, hvorimod begge bygninger i dag har tremples. Og de er ikke påført efter 1940. Så sammenhængen må være, at taget på de to bygninger blev forhøjet efter branden. Stuehuset og den nyere svinestald langs indkørslen blev ikke berørt af branden.

Driftsform

Hvordan blev gården da drevet? Ja, som det oprindelige navn Grønrogel siger, er det fortrinsvis tung kær og engjord, der hører til gården. I det lys tror jeg, vi skal se postmester Frisch anstrengelser for at få fat i en del af markjorden fra den tidligere anneksgård, som lå i forlængelse af Postgaardens vestre mark ned mod Sdr. Tranders. Så længe kær – og engjorden ikke var drænet, kunne den lavt liggende del kun udnyttes til kreaturgræsning. Så Postgaarden var en kvæggård. Det tunge arbejde med jorden krævede mange heste. Dræningen er dokumenteret første gang i landbrugstællingen 1876, hvor Ammitsbøll som den eneste i sognet havde gennemført dræning. Det var af 80 tdr. land i alt. Fra auktionsannoncen efter Frisch ved vi, at der i 1807 var 12 heste, 20 køer og 50 får på vinterfoder. Antallet af heste ser ud til at svinge mellem 10 og 16 i hele perioden, - selvom det ikke helt er til at vide, om der har været solgt heste eller kreaturer fra inden en handel, når oplysningerne stammer fra et skøde. Men ved landbrugstællingen i 1959 var det i hvert fald gået grueligt tilbage med hestene, nu var der kun to tilbage. Det var endda et særtilfælde, da de kun var anskaffet dette efterår, fordi det var umuligt med traktorer at få roerne kørt i kule. Og jeg husker, at Far i mange år kun havde en enkelt nordbagger gående nærmest som et kæledyr. Traktorerne var rykket ind i stedet – og de kunne især efterhånden - tage helt anderledes fra, når jorden da ikke som i 1959 var for fedtet. Fra de 20 køer i 1807 steg kreatur tallet til 50 i 1843 og efter Niels Olsen i 1915 var der 20 køer

og 72 ungkreaturer. Efter Bælum i 1947 var der i alt 92 kreaturer. Ved landbrugstællingen i 1959 – altså mens Far var ejer af gården – var der 2 tyre, 70 køer og 78 kvier og kalve. Det blev senere efter ombygningen af stalde til 80 malkekøer – på en del af svinenes bekostning. Svin var der overhovedet ikke de første 40 år. I 1843 ser vi 2 søer og 1 galt. Men igen efter Niels Olsen var her 70 svin. I 1959 var der 180 svin. Men fårene gik det tilbage med. Det startede med 50 i 1807,

mens kostalden blev desinficeret. Han kom fra Højbogård i Skalborg med andelsret i og dermed leveringsret – og pligt til Aalborg Mælkekompani, der havde konsummælkssalget i Aalborg – og derfor gav højere mælkepriser. Det var før Mejeriselskabet Danmarks tid – men også før tiden med mælkekvoter. Far havde dyrket mange kartofler på den langt mindre Højbogård, vi kom fra. Og det fortsatte han med på Postgaarden – der var i 1959

Postgaarden set fra øst med Sønder Tranders med kirken til venstre og huse, gartnerier og gårde langs Hadsundvej mod Aalborg mod højre

hvor det holdt sig de første 50 år. Så ser de ud til at forsvinde herfra, men vi overtog 3 får i 1947. De sidste kreaturer forsvandt fra gården i 1976. Postgaarden var som sagt især inden dræningen en tung gård at drive. Gennemgangen af skøder og tinglysning af pantebreve viser også, at det sjældent gik godt for ejerne. Far fortalte, at da vi flyttede hertil i 1947, sagde folk i byen: "Det går aldrig godt, det brækker han halsen på." Men det gjorde han ikke. Og hvorfor så ikke? Ja, for det første tror jeg, Far var en dygtig landmand. Men tiderne gik jo også op og ned den gang. Men han startede med at få drænet markerne igen. Dræningsmester Sørensen nede fra Sdr. Tranders kom her meget i min barndom. Far havde desuden det held i uheld, at det viste sig, at besætningen ved overtagelsen i 1947 havde smitsom kalvekastning. Så de røde køer blev straks sat ud. Og der blev indkøbt sortbrogede kvier, som Far malkede ovre i hestestalden, efterhånden som de kælvede,

godt 10 tdr. land med kartofler. Desuden 25 tdr. land med roer. Og så havde Far fået Højbogård godt solgt, så han kom ikke tomhændet hertil. Men gode medarbejdere var endnu en vigtig årsag til, at det gik godt for Far og Mor på Postgaarden. Det var ikke mindst vigtig i den lange periode fra 1953 til 1976, hvor Far var medlem af Folketinget for Venstre i Søbykredsen.

I dag bliver de 160 tdr. land, der er tilbage af de oprindelige 200 tdr. land efter frasalg til veje, jernbane, Universitet og Føtex, drevet i forpagtning af Chresten og Jens Niss. Jorden er dermed en del af underlaget for deres store svinebesætning. Det var en aftale, der blev truffet, lige inden Far døde i 1982 – og den er siden fortsat på bedste vis. Det er godt stadig at se veldrevne marker.

Afslutning

Må jeg slutte med et citat fra den så ofte omtalte auktionsannonce for Grønrogel eller den såkaldte Postgaarden fra 1807: "Fra værelserne fra gården kan den ganske ejendom overses, og desuden falder en skøn udsigt til Limfjorden og omegnen af nogle mils ud-

strækning." Det er en beskrivelse, der også gælder i dag. Det er interessant, at vidsynet eller udsigten var egenskaber, man også tillagde herlighedsværdi i 1807. I hvert fald benyttede man det i salgskampagnen.

Ejerliste for Grønrogel / Postgaarden

År	Ny ejer	Pris
1786	Theodor Adeler	
1803	Jhs. D. Frisch (+)	1.600 rdl.
1806	Anne Marie Lehmann (enke)	8.700 rdl.
1807	Lars Steen (købmand)	8.700 rdl.
1833	Søren Lund (tidligere forpagter af Postgaarden)	
1845	Chr. Werner Waleur (+)	25.000 rbd.
1851	Fritz Waage Petersen	35.000 rbd.
1855	J. E. C. Lützhofft	42.000 rbd.
1858 (tiltrædelse 1856)	Rasmus Ammitsbøll	46.000 rbd.
1896	Anton Ammitsbøll	101.000 kr.
1899	Niels Olsen (proprietær)	105.000 kr.
1915	Jørgen Hansen (+)	170.000 kr.
1941	J. Hummel (skibsfører), P. Jørgensen (befragter) og H. Vanggaard (proprietær)	301.000 kr.
1942	Axel Bælum	321.500 kr.
1947	Jens Chr. Christensen (+)	505.000 kr.
1982	Korna Christensen (enke) (+)	Uskiftet bo
1999	Birgit Løgstrup (datter)	Arv

Anm.: (+) betyder, at ejeren døde, mens han endnu var i besiddelse af Postgaarden. Møntsorten skiftede i denne periode fra rigsdaler (rdl.), over rigsbankdaler (rbd.) til kroner (kr.).

Litteratur:

J. Jeppesen Jensen: Nogle blade af Sohngaardsholm s historie. Aalborg 1963.

Birgit Løgstrup: Alle har gavn af dette! Udskiftning, udflytning og selveje som led i landbo-reformerne. Landbohistorisk Tidsskrift. 2007:1, s. 9 – 58.

J.P. Trap: Danmark. Aalborg amt. Sdr. Tranders sogn. København 1956.

Kilder:

Udskiftning og udstykning:

Rigsarkivet, Rtk. 2481.167. Landvæsenskontoret. Journalsager 1785, nr. GG14.

Rtk. 2483.170. Journal 1802. nr. 2119.

Rtk. 2483.86. Kopibog 1802. nr. 2507.

Rtk. 2485.14. Indberetninger om fællesskabets ophævelse. Aalborghus m.fl. amter 1774-1787.

Rtk. 2485.29. Indberetninger om øde og nedlagte bøndergårde. 1777-1790.

Landsarkivet i Viborg. Aalborghus amt. Landvæsenskommissionsforretninger. (BoD-605).

Aalborg amt, Landvæsenskommissionsforretninger 1794-1805. (B3-1690).

Ejerforhold på Postgaarden:

Fleskum herreds Auktionsprotokol 1787-1824. folio 17a-18b. og 197a-200b. (B35D-187)

Fleskum herreds skøde- og panteprotokoller på Landsarkivet i Viborg. (B 37-SP 106 folio

322: Realregister for Sdr.Tranders by, matr.nr. 4 A. B 35 D-SP 11, folio 121a-123b, folio

264b-266a. folio 338a-b. B 35 D-SP 16 folio 191a-192a. 210b-211a. 293a-b. 443a-445b. B 37-

SP 81 folio 1-2b, 445a-446a, 450b-451a, 448b-449a. B 37-SP 82 folio 192b-194b, 459b-460a. B 39-SP 17 folio 152b-153b. B 39-SP 21 folio 38b-39b. B 39-SP 23 folio 557b-561b. B 39-SP 24 folio 142a-144a. B 39-SP 41 side 706-707.

Fæste og selveje:

Jordebøger på Landsarkivet i Viborg: Sohngaardsholm gods 1802 (G 134-1) og Seberkloster gods 1803 (G 168-89)

Landsarkivet i Viborg. Fleskum herred. Dokumenter til justitsprotokollen 1801-1802.

(B35D-19) og Dokumenter til justitsprotokollens syns- og taxationsforretninger 1801-1802. (B35D-33).

Folketælling 1787 og 1801. (Kopi på Landsarkivet og Aalborg Stadsarkiv).

Rigsarkivet. Rtk. 313.22. Hartkornsspecifikationer 1788-94. Sdr.Tranders sogn.

Postmester Johannes Diderick Frisch:

Rigsarkivet. Generalpostdirektionen. Danske sekretariat. Ansøgninger om postmesterembeder uden for København 1781-1787.

Generalpostdirektionen. Danske Sekretariat. Danske konceptforestillinger. 1773-93. nr. 334.

Landetaten. Kgl. ordrer og resolutioner 1802. nr. 482.

Den almindelige enkekasse. Indskudssager nr. 7254.

Landsarkivet i Viborg. Aalborg by og birk. Skifteprotokol 1820-1838, folio 322. (B37-595).

Drift af Postgaarden:

Tillæg til de kongelig allene privilegeret Aalborgske Jydske Efterretninger. Tirsdag den 16 marti 1807. nr. 22.

Rigsarkivet, Det statistiske Bureau. Lister over det besåede areal 1861. Sdr. Tranders sogn. Do 1876.

Danmarks statistik. Landbrugstælling 1938. Aalborg amt. Sdr. Tranders sogn.

Statistisk departement. Landbrugstællingen 1959. Aalborg amt. Sdr. Tranders sogn.

Landsarkivet i Viborg. Skøde- og panteprotokol. Forpagtningskontrakt for Anton Ammitsbøll 16. okt. 1891. (B39-SP18, folio 103b.)

Landsarkivet i Viborg. Landbygningernes brandforsikring. Aalborg amt. Forsikringsprotokol 1877-1921. (Br.L. 8-25).

Oplysningerne er identiske med Den almindelige brandforsikring. Forsikringsprotokollen 1859-1958, Forsikringsnr. 20 på Erhvervsarkivet i Århus.

Se desuden oplysningerne i de enkelte skøder.

Kort på Landsarkivet i Viborg. (K238-12).

Tingbogsnotater. Hans Gjedsted, Støvring, vedr. Winther – slægter i Fleskum Herred

Når den ældste kirkebog er støvsuget, skal vi så bare stanse al videre forskning, være glade og nøjes med dette? Er du perfektionist, og absolut skal have samtlige små og store rubrikker i skemaerne udfyldt, så er det bedst du stopper her. Men er du parat til at gå lidt på kompromis, og til gengæld få et langt bredere kendskab til dine forfædre? - tja så var det måske en ide at gøre brug af tingbøger. Mange årgange er ikke bevaret, andre er ødelagt af fugt, men den del der kan læses er for så vidt det eneste alternativ til de manglende kirkebøger. For 1600 årenes vedkommende, kan oplysningerne desuden suppleres med oplysninger fra lensregnskaberne, og de mange skattelister, der i en lind strøm blev udsendt af kongerne, når krigskassen var tom. Ganske vist er 90% af indholdet i tingbøgerne trivielle gældssager, som for længst skulle være afviklet med et par skp. byg, eller nogle få rigsdaler. Tingbøgerne er fyldt med retssager om fællesdriften på de mange smalle strimler jord i markerne, hvor man let kunne komme til at ødelægge naboens korn. Men ind imellem er der tingsvidner om herkomst, stridigheder om arv eller værgemål, for ikke at nævne skifter, som jævnlige er indført i tingbøgerne. Det kan også være selvejere, der ønsker at sælge, men iflg. Loven skulle de først tilbyde slægten det pågældende gods. Her kan der være en opremsning af familiedlemmer, som måske kan bruges i netop din slægtsudredning. Noget så trist som skelsager, hvor vidner der kan huske 40 – 50 år tilbage bliver afhørt, kan også indeholde oplysninger om tidligere beboere på gården.

I det følgende er der samlet en del oplysninger om Winther slægten i Fleskum herred. Den er der allerede lavet adskillige artikler om, men måske forekommer der supplerende oplysninger, som kan udbygge allerede trykte bøger. Grundlaget er en registrering af såvel Fleskum som de omliggende herreders tingbøger. Her er fortrinsvis gengives sager

der knytter oplysningerne om familien sammen. Men det skal tilføjes, at der i tingbøgerne er mange andre former for retssager om de pågældende. Af pladshensyn er de undladt her, men kan hurtig findes ved hjælp af de respektive registre.

Winther & Munk!

I Himmerland finder vi i 1600 årene adskillige personer der bærer navnet: Winther. Det forekommer i Aalborg, Blære, Beltofte i Lundby sogn, Næsborg, Gislum, Kællingtand m.fl. Nogen kan umiddelbart kædes sammen og andre flyder hen i det uvisse. Når vi som tidligere nævnt fokuserer på Fleskum herred, findes der en relativ stor koncentration. Som efterfølgende skema viser, er der taget udgangspunkt i: Kirsten Jensdatter Winther, der enkelte steder også kaldes Jesdatter. Om hun havde slægtninge i og omkring Nøtten får også stå hen i det uvisse, men noget tyder i den retning. I Lensregnskabet for Aalborgshus 1612 – 14 (RA, film 17906) findes følgende under sagefald (bøder)

” Chr. Poulsen i Dall, herredsfoged, udi Fl. H. Jacob Vognsen, ridefoged Aalb. Slot, Jost Pedersen i Ferslev, Peder Munk udi Nøtten, Peder Poulsen i Lundby og Poul Christensen i Nøvling, - som de haver udlovet for deres frenke ved navn Marianne Persdatter, som havde trolovet sig med hr. Laurids Jensen Vinther udi Ferslev, og havde ham udi ægteskab, og det er befunden, at hun havde hendes ægte hosbond leffuende, saa havde forne Hr. Laurids Jensen Vinther derfor afstået sit præsteembede, og forne Maren Persdatter havde sig forpligtet at rømme Nørrejylland. saa og havde forne hendes Slægt udlovet ---- 2 daler ”

Da den uheldige præst både hedder Jensen og Winther, og Kirstens mand Peder Munk, og hovedparten af spidserne i området, er med til at betale bøden, og den landsforviste Maren Persdatter desuden betegnes som deres frenke, er der noget der tyder på en forbindelse.

Mandebod

I 1646 føres der en sag ved Fleskum herredsting, som direkte viser, at der er familiære bånd til slægten af samme navn på gården Beltofte i Lundby sogn i Slet herred. Her har der boet Wintherslægter siden 1578, hvor den ikke adelige Niels Winther, var gift med den adelige Bolde Pedersdatter Munk fra Haubrogaard. Hvem der var blevet dræbt og om der var tale om et hændeligt uheld, nævnes ikke, men en Chr. Nielsen Winther dukkede op på tingstedet d. 2/3 – 1646, og fik mandebod af 11 navngivne slægtninge i Fleskum herred. Der var dog 3 personer, som i første omgang ikke ville yde noget. Men familien fik dem overbevist om, at Kong Eriks lov var stadig gældende: ” *Hænder der manddrab, bøder han først en trediedel af sit eget, derefter sanker han Fædrenes frænder og sønner osv,* ” På Fleskum herredsting fik han indsamlet ca. 35 rigsdaler. Nogen gav 3 rdl. andre 2 rdl., og 3 tjenestekarle gav hver 1 rdl. Peder Winther i Gunderup betalte 5 rdl. hvilket antagelig skulle dække for ham og de 2 sønner. Ud over de i følgende efterslægtstavle anførte personer, blev der afleveret et beløb fra: Just Pedersen v/ sin far Peder Jensen, Nøtten, Niels Christensen, Volsted, Chr. Nielsen og hans 2 sønner, Volsted, og unge Chr. Christensen, Volsted. Desuden betalte tjenestekarl Knud Eriksen, Nøtten og Chr. Laursen, Mjels

Peder Munk

Da Peder Munk godt kunne være far til de yngste børn, skal det nævnes, at han var broder til byfoged Jacob Vognsen i Aalborg. (Aab. tb, 1637 - 3/7) Jacob Vognsen havde sønnerne Jacob og Vogn, samt datteren Karen, der var gift med præsten Morten Madsen Blok i Brøndum Hvidbjerg sogne. (Aab tb. 1626 - 6/2 og 1632 9/6) I Lensregnskabene under Aalborghus nævnes Peder Munk adskillige gange. Han fæstede d. 14/10 1591, 2 stk. 1/2-gårde i Nøtten i Ferslev sogn efter Jens Sørensen. I 1614 fæstede han et gadehus i Ellidshøj efter Chr. Nielsen, og 1615 et gadehus i Volsted efter Chr. Bertelsen. I 1627 overlod han en af sine fæstegårde til Vogn Pedersen (Munk) Og i 1629 fæstede Hans Henriksen (gift med Maren Pedersdatter Winther) den gård i Nøtten, som Peder Munk selv havde haft. Med andre ord døde Peder

Munk imellem 1627 og 1629. Under jordskyld i Lensregnskabet 1562, nævnes en Jes Munk i Nøtten, om der er forbindelse til Peder Munk er svært at afgøre. Der var i øvrigt ikke mangel på ”Munke” i området, i Volsted var der eksempelvis en Jens Munk gift med Inger Jeriksdatter, hvis datter Gertrud var gift med borgmester Knud Pedersen i Lund i Skåne. Dette ægtepar havde adskillige børn i Fleskum herred.

Lundergaard

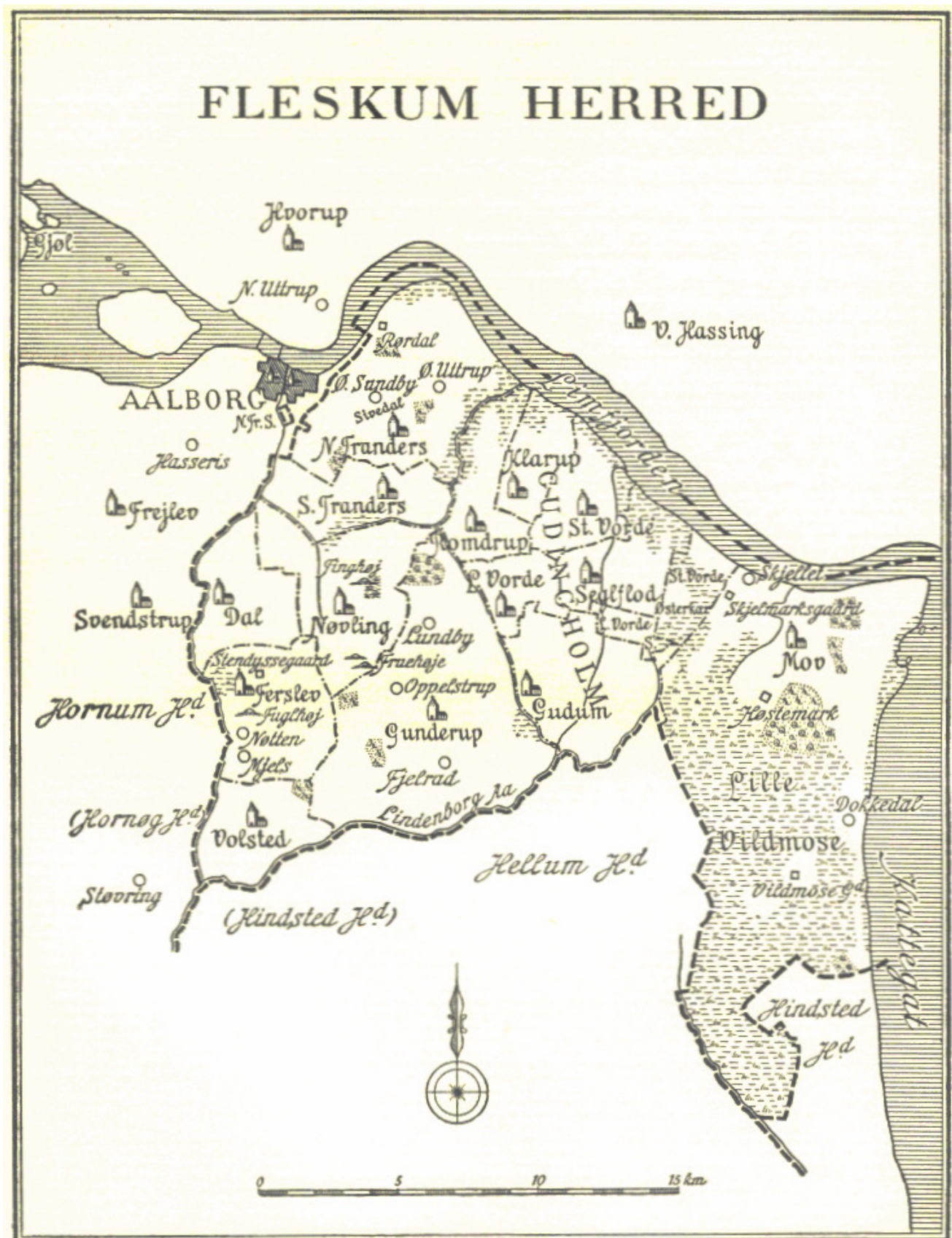
Selv om Peder Munk boede som fæster på en ryttergård under Aalborghus, var han ikke desto mindre også selvejer. Han ejede nemlig ”Lundergaard” i Nøvling sogn, med et hartkorn på godt 5 td. Efter hans død var den i familiens eje indtil sønnen Vogn Pedersen, Ferslev, solgte den sidste del til præst ved Vor Frue kirke i Aalborg: Jacob Poulsen. (Flhtb. 1657 17/8 – 114b) Allerede i 1654 udbød Peder Winther, Gunderup sin anpart af bondeskylden i Lundergaard til slægten, hvilket man som selvejer skulle gøre. Da han udbød den til salg ved herredstinget, nævnes foruden hans børn og søskende, også kgl. delefoged Poul Christensen, Nøvling. Poul Christensen var også nævnt i sagen om den uheldige præst Laurids Jensen Winther. Men hvorledes han var i familie med Winther familien, fremgår ikke. Delefoged Poul Christensen, Nøvling overtog sandsynligvis Lundergaard – eller havde part i den, for 1661 anklager han fæsterne: Knud og Chr. Christensen for manglende tiende, landgilde, ægt og andre arbejdsydelser. Desuden forbød han alle i omegnen, at grave tørv og fjerne lyng på Lundergårds områder. (Flhtb. 1661.04.01 & 05.06 m. fl.)

Kirsten Jensdatter Winther

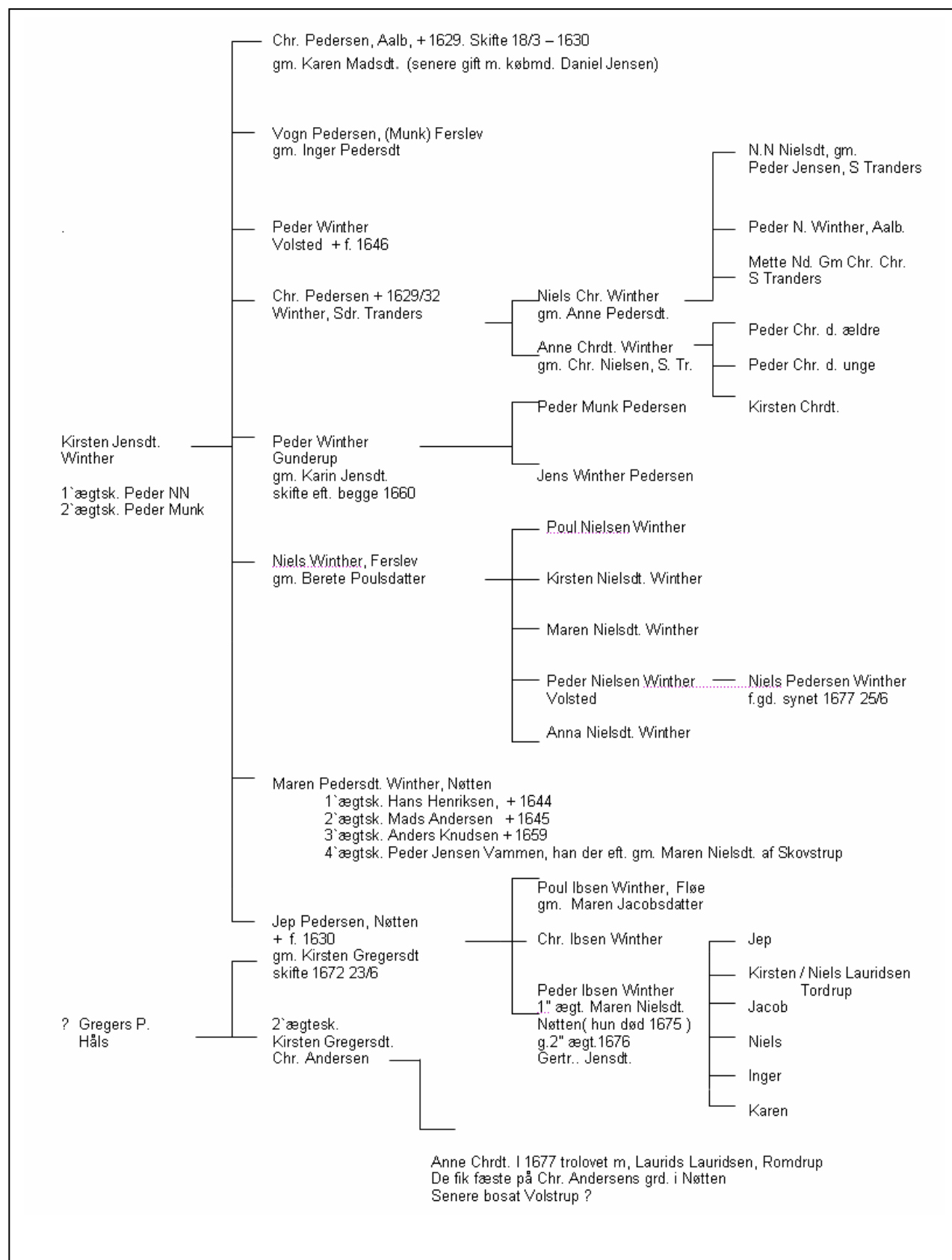
Kirsten Jensdatter Winther: var gift 2 gange, men om hun fik børn med begge sine mænd er nok et stort spørgsmål, men noget tyder på det. Den første mand døde før 1612. Var han en Winther, eller var det var Kirstens eget navn, det må stå hen i det uvisse. Ikke alle hendes børn bruger navnet, hvorimod andre benævnes med det konstant. Et lidt specielt og tanke-

vækkende eksempel er, at en af hendes sønner nemlig Peder Winther i Gunderup, kalder sin ene søn: Peder Munk Pedersen og den anden: Jens Winther Pedersen. Og 1660 be-

nævnes Kirstens søn: Vogn Pedersen som Munk i en enkelt retssag, hvor han var værge for broderen Peder Winthers sønner i Gunderup.

Efterkommertavle over Winther-relationer, fundet i Fleskum Herreds Tingbøger

Samme Peder Winther i Gunderup, optrådte som vidne i en skelsag for brodersønnen: Peder Winther Ibsen. Sagen drejede sig om en eng ved hans forældres gård i Nøtten. Her meddelte Peder Winther: ” At da hans stedfar Peder Munk havde gården - osv ” Hvilket bekræfter, at han i hvert fald var af første ægteskab. (Flhtb. 1654 31/7 – 101a)

Kirsten Jensdatter levede sine sidste år hos datteren Maren Pedersdatter. Hun døde i 1633 og overlevede mindst 3 af sine børn. Der blev holdt skifte efter hende i 1633 d. 26/11. Der findes ingen tingbøger netop dette år, men skiftet er gentaget 1641. Årsagen var, at ægtefællen til et af børnebørnene mente, at hans kone havde fået alt for lidt i arv efter sin farmor. Det fremgår af skiftet, at der var udpeget 3 vurderingsmænd til at foretage optælling mm. I dag ville de 2 nok blive erklæret inhabile, for den ene, nemlig Peder Gregersen, Flamsted, var broder til Kirsten Gregersdatter, Nøtten, hvis 3 børn var at finde blandt arvingerne. Det samme problem med habiliteten var tilfældet med Chr. Andersen, der var gift med Kirsten Gregersdatter, hvis første ægteskab var med Jep Pedersen Winther. I skiftet er nævnt hovedparten af de på foregående skema anførte personer. Da såvel Chr. Pedersen i Aalborg, som Chr. Pedersen Winther i Sønder Tranders og Jep Pedersen i Nøtten, – allerede var døde, fremstår deres børn som arvinger. De ældste farbrødre var værger for de umyndige. Uden at gå i detaljer med det ret omfattende skifte, nævnes af ”Bondegods” bl.a. Lundergaard, hvori Niels Sørensen var fæster, sat til 6 skp. byg (afgift) Under punktet: ” Tilstandendes Gæld ” nævnes følgende: Niels Winther, Ferslev 17 sld. Søren Jensen, Volsted 30 sld. Vogn Pedersen, Nøtten 17 sld. Jens Ibsen Be..rt? i V.?...strup 4 sld. Og 1 td. byg. Jørgen Snedker i Aars (Aarhus) 6 sld. Just Nielsen, Katby 5 mk. Chr. Jensen, Volsted 5 sld. Chr. Sørensen, Ejstrup 8 sld. Desuden skulle Peder Winther, Gunderup have udlæg betalt for et par rejser, hvor han havde besøgt de nævnte. Han gjorde opmærksom på, at turen i 1635 varede 5 dage, og at han rejste mere end 30 mile. Hvorefter han igen var på rejse i 2 dage til Katby og Ejstrup. Han krævede derfor sine udgifter dækket, idet han året efter altså 1636

igen måtte besøge de pågældende. I alt var denne rejsegodtgørelse godt 42 sld. – hvoraf Chr. Nielsens hustru og hendes broder Niels måtte betale 14 sld. Der var dog i alt 118 sld. til de 2 søskende til deling. Peder Winther fremlagde desuden et regnskab der var dateret i 1634, hvor værgemålet antagelig ophørte. Sagen der fylder 5 sider i tingbogen endte med, at dommerne godkendte Peder Winthers regnskab og fordelingen af arven, og Chr. Nielsen i S. Tranders, gift med Chr. Winther Pedersens datter Anne, fik derfor ikke noget ud af sin anklage. (Flhtb. 1641 d. 3/5 – 102a)

Kirsten Jensdatter Winthers børn:

Rækkefølgen af de 8 børn som Kirsten Jensdatter Winthers fik, kendes ikke, men 3 af dem var døde før hende. Om hendes første mand var far til dem alle 8, eller Peder Munk var far til de yngste, fremgår ikke af den foreliggende kilde. Men Vogn brugte som tidligere nævnt navnet Munk en enkelt gang.

Jep Pedersen Winther: bosat i Nøtten, han døde før 1630, og var gift med **Kirsten Gregersdatter**, der var født i Haals, og broder til Peder Gregersen i Flamsted, der nævnes som værge for hende efter den første mands død. Efter Jeps død giftede Kirsten Gregersdatter sig med Chr. Andersen (fra Ellidshøj) Han fik fæstet på ryttergården 1632 (stedsmål RA film 17904 m.fl.) Jep og Kirsten fik sønnerne: **Peder, Christen og Poul**. Kirsten Gregersdatters skifte nævnes 1677.04.02 – 60b – hvor Chr. Andersen fik arveafkald fra stedsønnerne. Det oplyses i denne forbindelse, at skiftet var 1672 23/6, med værdier for 185 sld. og en gæld på 227 sld. Poul og Peder vedgik ikke arv og gæld, men Chr. Ibsen nævnes ikke, og var antagelig død.

Gården oplades til Laurids Lauridsen, Romdrup, der skulle giftes m. Chr. Andersen og Kirstens datter Anne. Overdragelse m. kontrakt om aftægt findes under: 1677.06.11 – 68 b. Kontrakten skrevet i Romdrup d. 21/3 – 1677.

Peder Ibsen Winther var antagelig den ældste, han dukker op i tingbøgerne allerede 1634, hvor han fører sager for hans stedfar Chr. Andersen. Stedfaderen Chr. Andersen fik arveafkald 23/11 – 1640, og han takker samtidig sin værge og farbroder: Peder Winther i Gunderup for godt værgemål i skiftet efter hans far. Peder Winther Ibsen var gift med Maren Nielsdatter (Flhtb. 1654.07.31 – 100a) I 1640 flyttede en anden farbroder fra Nøtten til Ferslev, nemlig Vogn Pedersen. Peder Winther Ibsen overtog ved denne lejlighed fæstet på Vogn Pedersens gård i Nøtten (Flhtb. 1640 - 13/7) I 1642 gav Peder Winther Ibsen arveafkald for sine 2 brødre: Poul og Christen til deres stedfar Chr. Andersen – hvorefter de nok kun havde fået noget af deres fædrene arv. For i 1647, var de 3 brødre igen på tingstedet, og gav arveafkald for fædrene arv. At Peder Winther så samme år blev anklaget for skovhugst i Rold skov, var jo en helt anden sag. Et par år efter at Peder Winther Ibsen havde fået fæstet på gården, måtte hans farbroder: Peder Winther, Gunderup vidne for ham i en sag om en bro og noget engjord. I tingbogen 1642 24/10 – 196b, står der følgende:

” At det er fuldt vitterlig og i sandhed, at den tid Peder Munk boede i Nøtten, og havde de tvende gaarde i fæste, som Hans Henriksen og Peder Winther Ibsen nu iboer, da havde Peder Munk den 3. part til begge gårde i den bro som ligge ved Chr. Andersen Ø... ad Nøtten Kær: 4 lands...? (længdemål) vesten over Bløden til en pæl ved Broen, som han lod opsætte? og færdigholde, og intet videre i forne Bro i nogen måder ” –

De personer som han i denne forbindelse måtte stævne, var hans stedfar: St. Chr. Andersen og Laust Nielsen. Fra ca. 1663 (d. 30/11) var Peder Winther Ibsen, Nøtten kgl. Delefoged i Fleskum og Hellum herred.

Der var skifte efter Maren Nielsdatter d. 2/1 – 1675 , hvilket er anført i en retssag 1679, hvor svigersønnen Niels Lauridsen, Torderup, gm. Kirsten Pedersdatter Winther kræver mere i arv. Sagen blev afvist, idet såvel brødre som søstre undtagelsesvis arvede ens, og fik hver 30 rdl. Det kunne påvises, at Niels Lauridsen tidligere havde fået „ Såvel levende

som døde varer „ – og derfor ikke havde krav på mere arv. I samme sag nævnes Peder Winther og Maren Nielsdatters børn: **Jep, Jacob, Niels, Inger, Kirsten og Karen.** (Flhtb. 1679.05.12 – 7b m.fl.) Om de siden brugte navnet Winther vides ikke. I 1676 blev Peder Winther Ibsen gift med: Gertrud Jensdatter, hvilket fremgår ved en stævning af P. W. hvor hun modtog stævningsmændene. Svigersønnen Niels Lauridsen, Torderup, var ikke den eneste der gerne ville arve mere. Peder Winthers søn Jacob Pedersen sag-søgte sin far (ved svogeren Niels Lauridsens hjælp Flhtb. 1680.04.19 – 118b) og mente ikke, at arvekontrakten var blevet opfyldt. Sagen blev taget op igen d. 26/4. Her mødte Peder Winther med svogeren Peder Jensen Vammen m.fl. vidner, der under Ed kunne oplyse følgende. Jacob Pedersen havde de sidste 1½ år boet hjemme hos sin far, men havde ikke deltaget i nogen former for arbejde, hverken i marken eller i gården. Hans far havde gratis opfødt 3 af Jacobs heste og 5 føl, som Jacob nu havde solgt. Og senere endnu en hest, som Jacob havde købt i Vendsyssel. Desuden havde hans far betalt 2 dyre indbundne bøger, der var købt ved Iver Pedersen i Aalborg, der var tale om 2 sakramenter. Siden Jacob havde fået sin afsked fra Niels Kaases arvinger i Aalborg og Hans Lauridsen, Aalborg, havde hans far gjort 2 rejser for ham. Og siden havde han aldrig betalt for hverken husly, mad eller øl. Et par uger efter, nemlig d. 3/5 fremkommer Jacob Pedersen igen med en del krav til sin far. En meget lang opremsning som på sin vis er interessant, men er dog for omfattende at medtage her. Dommerne var nogenlunde enig med Peder Winther Ibsen, og kom frem til, at der skulle modregnes for alle de ydelser Peder Winther havde givet sønnen siden moderens død 1675. Ifølge en ret interessant aftægtskontrakt på flere sider, dateret 1682 22/9 (Flhtb. 1685.04.06 – 55b) oplod han gården til svigersønnen Jens Lauridsen. Det bliver for omfattende at citere det hele her, men han skulle beholde den lille stue, samt et kammer. Ud over kosten og det daglige øl, skulle han hvert år have en skjorte, vanter

mm. Her nævnes, at fæstegården da var overgået til Københavns fattigvæsen (Peder Thomsen, Ferslev var foged) Det knirkede lidt, og det kneb for Peder Winther at få det han iflg. Kontrakten havde krav på, det resulterede i et retsopgør hvori der nævnes at der også havde været slagsmål mellem parterne (Flhtb. 1685.12.07 – 135 & 1686.02.22 – 20a – 21b) Det var dog ikke eneste gang den gamle mand var udsat for overfald. De mange sager han førte for assessor Mogens Willumsen Råkilde / Nøvlinggaard Gav også sine stød. Ved et besøg hos Peder Thomsen, Ferslev (foged f. Kbh. Fattigvæsens fæstegårde) fik han et par slag af en kæp af tjenestekarlen Niels Jensen (Fltb. 1685.12.21 – 137a)

Broderen **Poul Winther Ibsen**, fæstede gård i Fløe i Gravlev sogn. Her er han aldrig opført med navnet Winther. Han var gift med Maren Jacobsdatter. I en arvesag (Hhtb. 1655 17/12) blev han stævnet af Søren Nielsen, Fløe, for arv efter Niels Sørensen, Fløe til Søren Nielsens søn: Jacob. I 1661 sagsøgte Poul Ibsen Winther de øvrige fæstebønder i Gravlev. Han havde lagt du, da der skulle leveres en provianthest under krigen med svenskerne. (Hhtb. 1661 8/7) I matriklen 1664(Z5-x1) er han nævnt som fæster af en gård på 9.5.2. 1 4/. Td. hartkorn – vist nok en tvillinggaard. sammen med Laurids Pedersen. Hans kone: Maren Jacobsdatter havde en sag 1679 (Hhtb. 1679 1/9) vedr. Arv part af en gård i Svenstrup efter hendes afdøde broder: Søren Jacobsen. Poul Ibsen Winther er antagelig død før 1688, idet han ikke nævnes i matriklen.

Chr. Pedersen (1) – for der var nemlig 2 med samme navn. Han var bosat i Aalborg, hvor hans skifte (18/3 – 1630, Aab, skp.) oplyser, at ægteskabet med Karen Madsdatter var barnløs. Hun blev derefter gift med købmand Daniel Nielsen. Hans mor: Kirsten Jensdatter m.fl. af hans søskende i Nøtten var arvinger, og gav arveafkald d. 31/1 – 1631 (Aab tb.)

Chr. Pedersen (2) – var bosat i Sdr. Tranders. Han fæstede ryttergården d. 5/10 – 1629, hvor der var bygningssyn, der oplyser, at gården var nylig fæstet. Han døde antagelig før 1633, idet hans brødre var værger v.

skiftet efter Kirsten Jensdatter- Han havde 2 børn. Datteren **Anne** var gift med **Chr. Nielsen**, der var søn af Niels Christensen og Maren Nielsdatter, Sdr. Tranders (Fltb. 1660.11.26 – 122a). Det er netop Chr. Nielsen vi kan takke for, at hendes bedstemors skifte blev genoptaget, idet han ikke var helt tilfreds med sin kones arvepart.

Chr. Nielsen – der også benævnes som ”Chr. Nielsen – på gaden ” døde før 1686. Der findes et ret omfattende skifte efter ham i tingbogen (Flhtb. 1686.12.20 – 101b m. fl.) Ud over enken Anne, var der 2 sønner: **Peder den ældre** og **Peder den unge**, samt datteren **Kirsten Christensdatter**.

Sønnen **Niels** bruger altid navnet Winther. Han var gift med **Anne Pedersdatter**. Hun havde søsteren Karin Pedersdatter gm. Peder Jensen, St. Vorde. Anne og Karins mor var antagelig Mette Sørensdatter i St. Vorde (søster t. Maren Sørensdatter gm. Jens Laursen, Sdr. Tranders) Fltb. 1650.11.11 – 165b – 167a)

Niels Christensen Winther og Anne Pedersdatter, havde følgende børn: Peder Nielsen Winther, Aalborg, Mette Nielsdatter gm. Chr. Christensen, S Tranders og NN Nielsdatter gm. Peder Jensen, S Tranders (Fltb. 1685.03.02 – 52 mfl.) I en retssag, hvor Peder Winther Ibsen, Nøtten var arvingernes sagfører, fremgår, at Niels Winther døde før 1685.

Maren Pedersdatter Winther – overtog hjemmet i Nøtten, og havde som tidligere nævnt sin mor boende. Maren havde et ret stort forbrug af mænd, ikke mindre end 4 stk. Iflg. stedsmaal eller indfæstning for ryttergods under Aalborghus, overtog hendes første mand: Hans Henriksen gården 1629, det var formodentlig kort efter Peder Munks død. Han fæstede desuden et gadehus i Mjels og et nedbrændt gadehus i Nøtten 1641 efter svogeren Vogn Pedersen (Munk) Ud over de traditionelle retssager for gæld og tilgodehavender, var Hans Henriksen impliceret i et slagsmål, hvor hans tjenestekarl reddede ham, ved at stikke til modparten med sit ”Værge”. Meget af besætning og inventar i gården figurerede som arvegods til

Kirstens Jensdatters børn og børnebørn. I 1642 afleverede han en del af det han havde taget i forvaring, og fik så arveafkald af svogeren Peder Winther i Gunderup, der havde stået som værge for Niels og Anne Winther i Sdr. Tranders. Desuden fik han arveafkald fra Peder, Poul og Chr. Ibsen Winther, Nøtten (Flhtb. 1642.10.17 – 192b) Hans Henriksens dødsbo blev vurderet af 4. mænd d. 28/4 – 1645. Der var da værdier for godt 150 rdl. Men efter vurderingen fandt man frem til, at gælden var stor, men der blev da 5 rdl. til Maren og 5 rdl. til Kongen, idet der ikke var andre arvinger. Opmålingen udviser et meget stort indbo, som nok ikke var ændret væsentligt siden Peder Munk og Kirsten Jensdatter sad på gården. Der dukkede dog flere regninger op efter Hans Henriksens død, bl.a. fra rådmand Hans Sørensen i Aalborg. Iflg. stedsmålslisterne for Aalborg, fæstede Marens nye mand: Mads Andersen gården i 1644. Ved deres bryllup i Nøtten var der en der mistede sin pung eller tegnebog. Finderen var noget længe om at få den afleveret, hvilket fremgår af en retssag i 1646. Mads Andersen var fra Jetsmark i Vendsyssel. Desuden overtog han de 2 tidligere nævnte galehuse i Mjels og Nøtten. Samme dag Mads havde været på Aalborg for at underskrive sit nye fæstebrev, mødte en Kirsten Mortensdatter fra Jetsmark - der lovede ham en djævel. Et grimt ønske, der selvfølgelig resulterede i en retssag. (Flhtb. 1645.07-28 – 180b) Men samme Mads Andersen levede ikke længe, for 1645 fik enken Maren Pedersdatter en stævning fra ridefogden på Aalborg: Th. Christensen, der krævede nyt skifte, idet der blev refereret til den allerede værende gæld i Hans Henriksens dødsbo. Næste mand i rækken var Anders Knudsen, som også var fra Vendsyssel. Kort efter at han var blevet fæster af gården, meldte der sig arvinger fra Jetsmark, nemlig afdøde Mads Andersens far: Anders Thorsen i Krogsgaard, der krævede 8 td. byg og 6 td. havre, samt 4 stude, en hest og et øg, kobber, tin messing, en langbøsse og sønnens kiste. (Flhtb. 1646.04.20 – 64b) Ved Anders Knudsens død meldte der sig mange arvinger fra Østerhalne. Han var i øvrigt en stridbar herre, og førte mange sager både mod konens familie og naboerne. (Flhtb. 1659.11.07 – 11b) Maren Pedersdatter Winther blev så viet for

4. Gang. (enke med god gård er ikke at foragte) Og Peder Jensen Vammen fik 1659 fæstet på gården. (Stedsmaal Aalborg) Der havde åbenbart været en del udestående fordringer efter Anders Knudsen, for såvel Chr. Jensen i Flamsted og Chr. Justsen i Ferslev blev tilbudt at indløse en del pantsat sølv. (1659.11.28 – 21a) Et par år efter Anders Knudsens død, fik Peder Jensen Vammen arveafkald fra de mange arvinger i og omkring Øster & Vester Halne, Hvorup, Nr. Sundby m. fl. (Flhtb. 1661.06.17 – 55a) De 2 brødre herredsfoged Jørgen Justsen, Dal og Chr. Justsen, Ferslev fik travlt med at få indløst de sølvkander, sølvstobe, kar mm. – som de havde sat i pant hos afd. Anders Knudsen. Arvingen: Niels Knudsen, Øster Halne, der repræsenterede de øvrige lovede, at han ville udlevere det pantsatte sølv – når betalingen forelå. (Flhtb. 1661.06.17 – 55b)

Maren Winther Pedersdatter fik som nævnt ingen børn, men oplevede, at få sit hjem delt ikke mindre end 4 gange. Første gang ved skiftet efter hendes mor 1633, hvor hendes søskende fik deres part – og hun sad tilbage med 1/8. De næste 3 gange var da familierne til hendes 3 første ægtemænd, hver gang drog af sted med ca. halvdelen af værdierne i gården. Det tyder på, at man efter hvert skifte igen har forstået at få rette op på økonomien. Efter Maren Winthers død, blev Peder Jensen Vammen gift med Maren Nielsdatter, med hvem der fulgte en medgift eller mødrende arv på 80 sld. Hun var datter af Niels Nielsen, Skovstrup og Anne Nielsdatter. (Flhtb. 1679.06.30 – 36 b, m. fl.) Der var adskillige sager vedr. arv efter Niels Nielsen, Skovstrup – flere mente de fik for lidt.

Niels Winther Pedersen, var selvejer og bosat i Ferslev, nævnes ved et bygningssyn af ryttergårde d. 5/10 – 1629. Han døde før 1640, og efterlod 5 børn nemlig: **Peder, Poul, Maren, Anna og Kirsten**, samt enken **Berete Poulsdatter**. Efter Niels Winthers død, blev enken Berete Poulsdatter gift med Anders Nielsen. Han døde 1657 og der blev holdt skif-

te efter ham d. 17/8 – 1657, hvor Berete var repræsenteret ved sønnen Peder Winther Nielsen fra Volsted. Der var ingen børn i dette ægteskab, hvorfor hele Anders Nielsens familie kunne drage bort med ½ delen af værdierne. Anders Nielsen førte et utal af retssager mod præsten i Ferslev: Chr. Christensen og dennes 2 sønner Jørgen og Chr. Det var hovedsagelig skelsager og ødelagte marker hos naboen. Ingen overgår præsten i Ferslev med hensyn til retssager. I første omgang var farbroderen Peder Winther i Gunderup børnenes værge, men 1640 blev værgemålet overtaget af deres onkel: Hans Henriksen i Nøtten. Han fik arveafkald fra de 5 børn 24/10 – 1642, ved Fleskum herredsting. I forbindelse med de efterfølgende arveafkald opholdt de sig i Volsted, hvor **Peder Nielsen Winther** i 1632 fæstede en gård i efter Niels Mikkelsen, der kun havde haft den i 2 år.

Poul Winther Nielsen, Volsted, gav 1662 arveafkald til broderen Peder Winther Nielsen, Volsted, for arv efter sine forældre og deres farmor Kirsten Jensdatter (Flhtb. 1662 - 6/10 – 72b) En **Niels Pedersen Winther** i Volsted fik fæstegården synet 1677 (Flhtb. 1677 - 25/6) Han kan være søn af Peder Nielsen Winther.

Peder Winther (1) – bosat i Volsted. Han var ikke en person der markerede sig overvældende. Ved herredstinget ses han kun som vidne, syn - & stævningsmand. I Aalborg bys tingbog finder vi ham en enkelt gang, da han var behjælpelig med at få afviklet skiftet efter byfoged Jacob Vognsen. (Aalborg tingbog 1637 3/7) Jacob Vognsen var jo broder til hans far eller stedfar. Noget tyder på, at Peder Winther var død før 1646, han nævnes ikke i forbindelse med den tidligere omtalte mandebod.

Peder Winther (2) – var selvejer og bosat i Gunderup. Lige modsat broderen af samme navn var han bestemt en der var helt fremme. Han kunne helt åbenbart både læse og skrive, og optrådte som sagfører for både herremænd og præster og hvem der nu havde brug for hjælp ved tinget. Han var ofte sandemand, nævning, syns - & vurderingsmand, og deltog i et utal af forligs sager. Der var tætte bånd til familien i Aalborg, og da hans

slægtning: byfoged Jacob Vognsen i Aalborg var død, fik Peder Winther en stævning ved Aalborg byting vedr. noget gæld, af enken Karen Madsdatters nye mand: Daniel Nielsen. (Aalborg Byting 1631.01.31 – 24a) Peder Winther i Gunderup, var gift med **Karin Jensdatter**, og havde de 2 sønner **Peder Munk Pedersen** og **Jens Winther Pedersen**. Her er et eksempel på, at både hans stedfar blev opkaldt, men muligvis også hans egen morfar. Peder Winther og Karin Jensdatter døde næsten samtidig, og der var et ret omfattende skifte d. 6/4 – 1660, på ikke mindre end 6 sider i tingbogen. (Flhtb. 1660.05.21 – 62a)

Ud over sin selvejergård / boel, fæstede han afdøde Anders Poulsens gård i Opestrup (Flhtb. 1645.06.30 – 155a) Sammen med sine søskende var Peder Winther fortsat ejer af Lundergaard, som forældrene havde ejet og bortfæstet. I 1654 kneb det for fæsteren Niels Nielsen med at betale den afgift der betegnes som bondeskylden, han havde været i restance i 6 år. Kort efter udbyder Peder Winther sin part af bondeskylden i Lundergaard til slægten. Her nævnes ud over hans 2 sønner, søsteren Maren Pedersdatter i Nøtten, broderen Vogn Pedersen (Munk) der var selvejer i Ferslev, samt kgl. delefoged Poul Christensen i Nøvling – sidstnævnte ville gerne købe Peder Winthers andel. (Flhtb. 1654.11.06 – 174a) Efter Peder Winthers død blev der lavet bygningssyn over den gård han havde haft i fæste, den kaldes her Palsgaard. Der var et par mangler som skulle udbedres, og regningen blev sendt til sønnen Jens Winther Pedersen i Aalborg. (Flhtb. 1660.11.05 – 104a) Gården blev derefter fæstet af Niels Lauridsen (Flhtb. 1662 22/9 – 69b)

Vogn Pedersen (Munk) – var en af de personer der næsten altid var at finde på herredstinget. Han var gift med Inger Pedersdatter. Med hensyn til navnet Munk, så forekommer det første gang i tingbogen 1660, da han deltog som værge ved skiftet efter broderen Peder Winther i Gunderup. Sandsynligheden for, at Vogn er en af de yngste børn, og at han derfor er halvbroder til de øvrige foreligger.

Vogn Pedersen var først bosat i Nøtten, og ud over en gård, fæstede han et gadehus i Nøtten 1639 af Aalborghus. I 1641, altså ca. 9 år efter moderens død, gav han arveafkald til svogeren Hans Henriksen for sin fædrene og mødrende arv. (Flhtb. 1641 8/3) Han var selv værge for flere af sine brødres børn, og d. 17/3 1634, blev han sagsøgt af broderen Peder Winther, Gunderup, for ikke at udbetale arveparter til Jep Pedersens børn i Nøtten, samt Chr. Pedersens børn i Sdr. Tranders. Han forsøgte at få sagen udsat, angivelig på grund af manglende kapital. Da han flyttede fra ryttergården i Nøtten og blev selvejer i Ferslev, fik brodersønnen Peder Ibsen Winther fæstet på gården i Nøtten, hvilket dateres til d. 13/7 – 1640. Han fik (en af?) Chr. Justsens gårde, som han købte til selveje. I denne forbindelse fik han foretaget et bygningsyn på gården. (Flhtb. 1640.20.04 – 37a) Familien ejede som tidligere nævnt Lundergaard der blev drevet af 2 fæstere. Da der efterhånden kun var Vogn Pedersen og søsteren Maren Pedersdatter tilbage, solgte han

deres fælles arv: Lundergaard til præst ved Vor Frue kirke i Aalborg: Jacob Poulsen. (Flhtb. 1657 17/8 – 114b) og Poul Christensen, Nøvling. Senere ses det, at Poul Christensens dattersøn: (møllersønnen fra Aalborg) Laurids Christensen Brems på Findstrup, blev ejer af Lundergaard m.fl. (han var også birkefoged ved St. Vorde birketing) Sidste gang Vogn Pedersen Munk nævnes med bopæl i Ferslev, var ved broderen Peder Winthers skifte i Gunderup. I 1662 forsøgte han ved brodersønnen Peder Winther Ibsens hjælp, at få inddrevet et ret stort tilgodehavende hos flere i Ferslev. Det var dels lånte penge, dels udlæg han havde klaret for de andre under krigen og fjendens belejring: rytterhold, proviantvogn m. heste osv. (Flhtb. 1662 15/12 – 105b) Han nævnes derefter ikke mere og flyttede antagelig til Voer (Vår ved Farstrup? eller det nærliggende Vorgård sydøst for Ferslev i Hellum herred?)

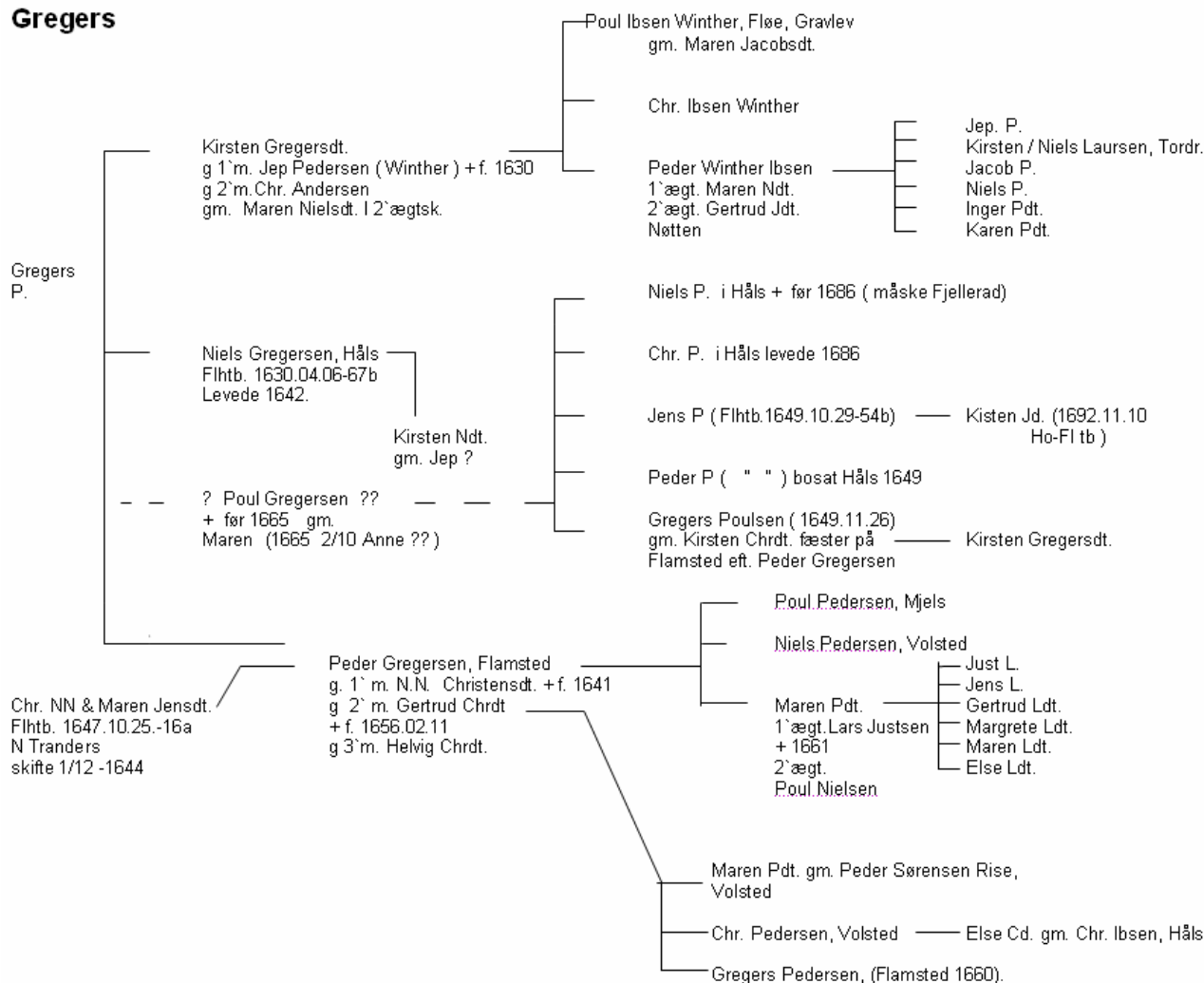

Postgården sommer 2005 og efter stormen i januar, der tyndede ud i træerne omkring gården. Der er sket meget med området siden billedet fra ca. 1960 på side 19

Om Gregersslægten i Fleskum Herreds Tingbøger

Hans Gjedsted, Støvring

Gregers

Et tingsvidne fra 1636 25/7 (Flhtb. 1666.12.24 – 127a) der omtaler bondeskyld indikerer, at den Gregers der var far til følgende søskende, havde været selvejer. Det kan påvises flere gange, at **Peder Gregersen**, Flamsted, **Niels Gregersen**, Haals og **Kirsten Gregersdatter** i Nøtten var søskende. I tingbøgerne for Fleskum herred fremgår ikke, at **Poul Gregersen**, Hals var deres broder. Det eneste der indikerer en slægtsforbindelse er, at ved Peder Gregersens død, (før 20/2 1665. dødsbo likvideret 1665 4/3) overtog Gregers Poulsen fæstet på gården i Flamsted.

Peder Gregersen, Flamstedgaard

Han var ret ihærdig, og havde bl.a fæstet kirketienet af Volsted sogn. Et kirketienet kunne være en god indtægtskilde, men også

det modsatte. Han var meget brugt som sagfører for andre, vurderingsmand og lignende. Peder Gregersens 1`ægteskab var med NN. Chrdt. fra N Tranders. Der var skifte eft. hans svigermor Maren Jensdatter d. 1/2 - 1644 (Fltb. 1647.10.25 – 16a) Her nævnes hendes børn: Margrete gm. Lars Jensen, N Tranders, Chr. Christensen, Torderup, Jens Christensen, Gug, Lars Christensen, Gunderup, og Niels Christensen, Uttrup.

Peder Gregersens søn af første ægteskab: **Poul Pedersen**, Mjels, krævede sin mødrende arv 1641. (1641.04.19 – mødrende arv) Han var fæster under Kbh. fattigvæsen (foged Peder Thomsen Ferslev). Peder rømte fra gården (Fltb. 1680.05.24 – 126b) hvorefter gården

overgik til 2 fæstere. I perioden 1665 og frem var han konstant i gæld. Dels til søsteren Maren's nye mand i Volsted, dels til præsten, dels til broder **Niels Pedersen**, Volsted, samt flere anklager for at misligholde sin fæstegård.

Maren Pedersdatter (af 1`ægt.) gm. 1` ægteskab Laurs Justsen, Volsted, 2`ægtsk. m. Poul Nielsen, Volsted døde 1665. Der var skifte efter Maren Pedersdatter 1666 (Fltb. 1666.02.26 – 22a) Morbroderen Chr. Pedersen var værge f. Gertrud og Else. Just Lauridsen var værge f. Margrete. Morbroder Poul Pedersen, Mjels var også værge. Niels Christensen i Uttrup gav arveafkald f. Maren Laursdatter. Chr. Nielsen i Lundby var værge f. Jens.

Der var skifte eft. Lars (Laurs) Justsen, Volsted 1661 3/9 (Fltb. 1661.09.30 – 69b)

Maren Pedersdatter (af 2`ægt.) Var gift m. Peder Sørensen Rise, Volsted (han fik fæstebrev på ryttergården 1657.04.06 – 37b) Han var bagud med tiende til sin svigerfars 3. kone Helvig Chrdt. (Fltb 1666.02.12 – 17b) Gården kom senere under major Just van der Weiche, Nøvlinggaard – Peder Sørensen Rise rømte fra gården og eftersøges for gæld (Flht. 1669.11.22 – 9a) (og Just van der Weiche faldt ved Frederiksstad)

Chr. Pedersen, Volsted. – havde en datter Else. Ved hendes trolovelse m. Chr. Ibsen, Haals, nævnes, at Chr. Pedersen var fætter til hans mor Kirsten Nielsdatter, Haals (Fltb. 1650.02.18 – 43b) Samme Kirsten Nielsdatter var derfor antagelig datter af Niels Gre-

gersen, Haals. Ved hendes skifte 1647 (Fltb. 1647.04.26 – 80a) Havde hun sønnerne: Anders bosat Volsted. Chr., Mads, Niels, Peder, og Rasmus Ibsen, sidstnævnte bosat i Poulstrup.

Gregers Poulsen

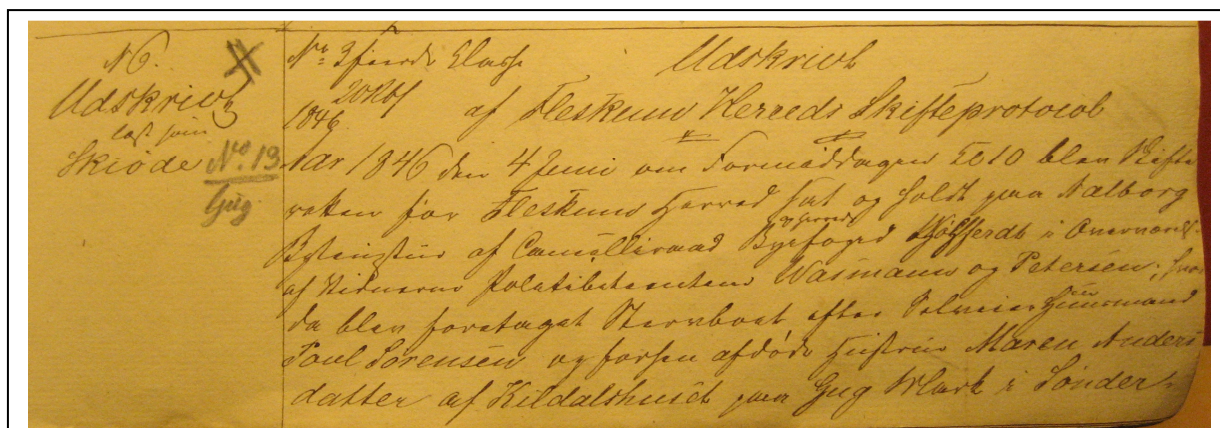
Da Peder Gregersen døde, fæstede Gregers Poulsen (en part af) Flamstedgaarden eft. enken Helvig Christensdatter der var Peder Gregersens 3`hustru. Den anden fæster var Chr. Jensen (Lykkegaard) under Næs / Dåsborg / Lindenberg. Da Peder Gregersens enke Helvig Chrdt. blev sagsøgt af en del kreditorer, blev der spurgt efter Gregers Poulsen – det meddeles at han da var på Sjælland.

I en retssag ved Lindenberg birketing (1686.04.22 – 54a) kræver Gregers Poulsen arveafkald af Chr. Poulsen, Haals, for noget arv efter en afdød broder: Niels Poulsen, Haals.

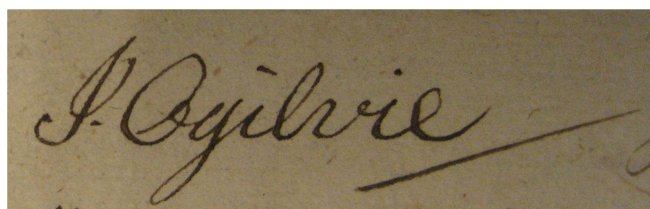
I 1691 havde en datter, nemlig Kirsten Gregersdatter været en tur forbi Restrup, hvor hun havde taget et par rødde i urtehaven, hvilket fremgår af en retssag (1691.09.03 – 135b og 1691.06.11 – 129a)

Ved Hornum / Fleskum herredsting (1692.11.10) – var Gregers Poulsen værge f. Kirsten Jensdatter i Flamsted, her angives han som Kirstens farbroder. Problemet var, at hendes mand (antagelig) Laurids Olufsen var rømt 4 år tidligere.

Gregers Poulsen var død før 1713.

Eksempel på en anden type protokol, Fleskum Herreds Skifteprotokol, hvor Kildalshuset paa Gug Mark nævnes.

Småstykker. Finn Jelstrup, Gug**Sønder Tranders Kro,
lidt kort om beboerne
og et par skrøner**

Ejer og kromand	periode
Under Sohngaardsholm Gods	-1796
James Ogilvie	1796-1830
Ane Magrethe Ogilvie, født Knudsen	1830-1844
Erdmann Schnittger	1844-1853
Juliane Christine Schnittger, født Nielsdatter	1853-1854
Jens Christian Nielsen	1854-1873
H. Reese	1873-1897
Peder Larsen	1897-1902
Niels Brøndum	1902-

Her under er klip fra alle on-line tilgængelige folketællinger, hvor kroen optræder. Efter 1845 indeholder tællingerne også fødesogn. Mærkelige stednavne i listen skyldes at den der har oversat de håndskrevne protokoller, ikke har kunne tyde det. Mange personnavne er også tolket forkert, det var degnen eller skolelæreren der gik rundt fra hus til hus, de fleste gange i begyndelsen af februar, og nedskrev hvem der boede i huset netop på tællingsdagen. Det var ikke muligt at finde kromanden i 1787-tællingen.

1787:

Anne Johanne Kier	27	Gift	Kroe Kone	Madmoder
Else Thomadsdatter	16	Ugift		Tienestefolk
Maren Jensdatter	33	Ugift		Tienestefolk
Anders Andersen	25	Ugift		Tienestefolk

1801:

Jacob Ogilwie	30	Gift	Mand	Kroemand
Ane Johanne Kiær	40	Gift	hans Kone	
Matthias Høst	13	Ugift	Sønner af første ægteskab	
Nicolaj Høst	11	Ugift	Sønner af første ægteskab	
Christopher Jensen	38	Ugift	Tjenestekarl	
Karen Niels Datter	50	Ugift	Tjenestepige	

1834:

Ane Magrethe Knudsen Sal Ogelvies	52	Enke	Eier stedet lever deraf og kroefolket
Maren Knudsen	57	Ugift	Hendes søstre
Ane Marie Hagstrøm Sal Bluhmes	43	Enke	Hendes søstre
Marie Elisabeth Orem	26	Ugift	Tjener førstnævnte
Dorthea Catrine Knudsen	11	Ugift	Pleiebarn
Peder Nielsen	32	Ugift	Tjenestefolk
Jens Christian Andersen	21	Ugift	Tjenestefolk
Kirsten Sørensdatter	34	Ugift	Tjenestefolk

1840:

Ane Margrethe Ogilvie	58	Enke	Kroholderske
Dorthea Knudsen	17	Ugift	Pleiebarn

1845:

Hr Schnittger	50	Gift	Kroemand og dyrlæge	Eckernsførde
Julie Schnittger	39	Gift	Hans kone ??	Sundby i Sjælland
Ludvig Schnittger	23	Ugift	Deres børn	Kjøbenhavn
Mathilde Schnittger	21	Ugift	Deres børn	Kjøbenhavn
Socrates Schnittger	3	Ugift	Deres børn	Vester Sogn Holbech amt
Et Udøbt Pige barn	1	Ugift	Deres børn	Sønder Trander sogn Aalborg amt
Enkefrue Møller	79	Enke	Lever af en pension	Lynge Frederiksborg amt
Lars Chr Christensen	22	Ugift	Tjenestefolk	Visse bye Neufling sogn
Johanne Mortensdatter	34	Ugift	Tjenestefolk	Sønder Trander sogn Aalborg amt

1850:

Schnittger Joachim Erdmann	60	Gift	Dyrlæge, ??	Echernførde
Julie Schnittger	44	Gift	Hans Kone	Frederikslund, Fredensborg Amt
Svantes Schnittger	8	Ugift	Barn	Verslev Sogn, Kallundborg Amt
Diogenes Schnittger	4	Ugift	Barn	Sønder Tranders, Aalborg Amt
Enkefrue Møller	84	Enke	Lever af sin Pension	Birsdsholm. Cronborg Amt
Phillipine Nielsdatter	37	Fraskilt	Tjenestefolk	Nibe, Aalborg Amt
Ane Marie Nielsdatter	25	Ugift	Tjenestefolk	Sebber Sogn, Aalborg Amt
Mikkel Andersen	34	Ugift	Tjenestefolk	Her i Sognet

1855:

Jens Chr. Nielsen	44	Gift	Kroeier og Huusfader	Rostrup Sogn
Ane Dorthea Sørensen	37	Gift	Hans Kone	Ferslev
Marie Nielsen	14	Ugift	deres Barn	Neufling Sogn
Ane Marie Nielsen	5	Ugift	deres Barn	Støvring
Niels Nielsen	3	Ugift	deres Barn	Støvring
Anton Søren Nielsen	1	Ugift	deres Barn	S. Tranders Sogn
Søren Pedersen	76	Enkemand	Huusfaderens Svigerfader af ham forsørges	Dall Sogn
Niels Jensen	24	Ugift	Tjenestefolk	Herning
Christen Josephsen	24	Ugift	Tjenestefolk	Ove Sogn
Christense Jensen	21	Ugift	Tjenestefolk	Aalborg
Marie Overgaard	57	Ugift	Tjenestefolk	Aalborg

1860:

Jens Chr. Nielsen	49	Gift	Kroeier	S. Restrup Sogn, Aalborg Amt
Ane Dorthea Sørensen	42	Gift	hans Kone	Ferslev Sogn, Aalborg Amt
Gjertrud Cathrine Marie Nielsen	19	Ugift	deres Børn	Neufling Sogn, Aalborg Amt
Ane Marie Nielsen Nielsen	10	Ugift	deres Børn	Neufling Sogn, Aalborg Amt
Niels Nielsen	8	Ugift	deres Børn	Neufling Sogn, Aalborg Amt
Søren Anton Nielsen	6	Ugift	deres Børn	her i Sognet
Mette Cathrine Nielsen	3	Ugift	deres Børn	her i Sognet
Jens Andersen	28	Ugift	Tjenestefolk	Nørre Tranders Sogn, Aalborg Amt
Niels Chr. Andersen	22	Ugift	Tjenestefolk	Vadum Sogn, Aalborg Amt
Mette Marie Pedersen	26	Ugift	Tjenestefolk	Nørre Tranders Sogn, Aalborg Amt
Marie Overgaard	60	Ugift	forsørges af Kroeieren	Aalborg

Optegnelse

paa Folketallet

Sønder Tranders Sogn, Herred eller Distrikt, Aalborg Amt
 den 1te Februar 1860.

Optegnelse

paa Folketallet m. d. i Sønder Tranders Sogn, Herred eller Distrikt, Aalborg Amt
 den 1te Februar 1860.

1870:

Jens Christian Nielsen	58	Gift	Huufader Kroejer	Rostrup Sogn, Aalborg Amt
Ane Dorthea Nielsen	51	Gift	Huusmoder	Ferslev Sogn, Aalborg Amt
Ane Marie Nielsen	19	Ugift	Datter	Buderup Sogn, Aalborg Amt
Niels Nielsen	17	Ugift	Søn	Buderup Sogn, Aalborg Amt
Anton Nielsen	15	Ugift	Søn	Søndertranders, Aalborg Amt
Mette Katrine Nielsen	12	Ugift	Datter	Søndertranders, Aalborg Amt
Birgitte Magrete Nielsen	9	Ugift	Datter	Søndertranders, Aalborg Amt
Jensine Dorthea Nielsen	5	Ugift	Datter	Søndertranders, Aalborg Amt
Stine Andersen	20	Ugift	Tjenestepige	Vadum Sogn, Aalborg

1880:

Henrich Reese	55	Gift	Husfader og Kromand	Smalibda S. Kæl Amt ??
Laurine Reese født Shneider	52	Gift	Hans Hustru	Føllenslev Sogn, Holbæk Amt
Henrich Reese	24	Ugift	deres Barn	Slagelse Sogn, Sorø Amt
Carl Reese	13	Ugift	deres Barn	Sulsted Sogn Aalborg Amt
Emma Reese	11	Ugift	deres Barn	Mou Sogn Aalborg Amt
Emilie Reese	9	Ugift	deres Barn	Mou Sogn Aalborg Amt
Jens Peter Poulsen	25	Ugift	Tjenestefolk	Dronninglund Sogn Hjørring Amt
Ane Marie Siterer	79	Ugift	Tjenestefolk	Qorup Sogn Aalborg Amt
Ane Johanne Rasmussen	20	Ugift	Tjenestefolk	Hasseris Sogn Aalborg Amt

1890:

Max Frederik Wilhelm Reese	36	Gift Husfader Gaardmand	Frihedslund, Holbæk Amt
Ane Johanne Reese	36	Gift Husmoder	Søndertranders
Heinerich Laurits Reese	12	Ugift Barn	Søndertranders
Laurits Anton Reese	10	Ugift Barn	Søndertranders
Johan Ditlof Reese	7	Ugift Barn	Søndertranders
Lars Østergaard Reese	5	Ugift Barn	Søndertranders
Anna Laurine Reese	2	Ugift Barn	Søndertranders
Lars Larsen	78	Enkemand Aftægtsmand	Søndertranders
Jens Adolf Jensen	20	Ugift Tjenestetyende	Aalborg
Jens Christjan Jensen	20	Ugift Tjenestetyende	Sønderholm
Antonnette Vilhelmine Johanne Jensen	18	Ugift Tjenestetyende	Rostrup
Vilhelmine Marie Jørgensen	29	Ugift Tjenestetyende	Romdrup

1901:

Peder Larsen	4/8 - 1850	Enkemand Husfader Kromand. Landbrug Gaard	Wester Hornum Sogn, Aalborg Amt
Theodor Ludvig Ernst Larsen	24/8 - 1885	Ugift Barn Landbrug	Voer Sogn, Hjørring Amt
Laura Jørgine Larsen	2/4 - 1893	Ugift Barn	Hørby Sogn, Hjørring Amt
Magrete Pedersen	15/4 - 1856	Ugift Tjenestetyende Husjomfru	Korsør Sogn Præst ??
Johanne Christensen	28/1 - 1880	Ugift Tjenestetyende Opvarter ??	Nøvling Sogn, Aalborg Amt
Chr. Peter Olsen	5/6 - 186	Ugift Tjenestetyende Stalmester	Mosbjerg, Hjørring Amt
Niels Christian Nielsen	10/8 - 1875	Ugift Tjenestetyende Tjenestekarl	Vrensted Hjørring Amt

Medens Jens Chr. Nielsen havde Sønder Tranders Kro, var der en del kontroverser med amtsrådet, hvorved han let kunne have mistet sin bevilling til at drive kroen. Iflg. amtsrådets forhandlingsprotokol skulle vejen igennem Sønder Tranders udvides til 12 alen i 1855. Men da vejen gik igennem en port i kroen, måtte han nedrive porten og det meste af et 8 $\frac{3}{4}$ alen langt udhus. Jens Chr. Nielsen søgte derefter amtsrådet om erstatning for huset, som man havde bedt ham fjerne. Da fik han oplyst, at han havde fået sin bevilling fornyet under forudsætning af, at han fjernede både port og huse, hvilket han så bare måtte affinde sig med.

Da Ogilvie overtog kroen fra Sohngaardsholm i 1806, står der i overdragelsespapirerne, at han ligeledes får overdraget de kongelige privilegier af 27/5 1766 og 12/4 1788 til at drive krohold og opkræve bropenge. Om der stadig blev opkrævet bropenge da Jens Chr. Nielsen måtte rive porten ned og derved måske mistede den indtægt, vides endnu ikke. Hvornår de kongelige privilegier er tildelt

vides heller ikke, her skal man en tur på Rigsarkivet for at lede.

I 1903 skulle Hadsundvejen atter udvides og Niels Brøndum fik 150 kr. i erstatning for at fjerne noget af det, der tidligere var kroens rejsestald, således at hans ejendom dannede en lige grænse mod Hadsundvej. Og stadig gør, se billedet side 11.

Når der i teksten nedenfor ses gæster fra Nøvling på kroen skyldes det at vejen til Nøvling gik igennem Sønder Tranders og Gistrup, lige som i dag, for vejen mellem Visse og Nøvling var endnu ikke anlagt dengang, det skete vist først i begyndelsen af 1900-tallet.

Der ses ikke antydning af legalt krohold i Gug, men ifølge Hornum-Fleskum Herreders tingbog 1687-1707 var der godt gang i ulovligt krohold: Hans Bentzen, comersraad på Sohngaardsholm anklager Laurids Lauridsen, Gug for ulovligt krohold hele 3 gange i 1699: 8/6, 22/6 og 26/11. Han ville åbenbart ikke høre efter.

Et par skrøner fra Sønder Tranders kro

Erhard Holger Buchholtz Optegnelser indeholder et væld af notitser, som han skrev ned mellem 1879 og 1888. Han levede 1810-1895 det meste af sit liv i Nørholm sogn, født på Klitgaard. Disse 3 stykker er afskrevet fra bind 2 og 3, og efter 1881.

For omtrent en Snes Aar siden kom efter en endt Aalborg Marked nogle Mænd ind i Sønder Tranders Kro, for at faa sig en opstrammer. Kromandens Pige plukkede Gæs. Er de fede spurgte en: A det gaar an, men her er der en der er blevet lovlig lille sagde Madammen, idet hun pegede paa en lille trind Gaas paa omtrent 5 á 6 Pund. Det var saadant et passende Maaltid til en Mand, siger Cren Smed fra Nøvling. Vil du spise den Kristen, saa vilde vi betale den sagde nogle af mændene: Men du skal selv betale den hvis du ikke er færdig med den inden en halv time. Lad gaa sagde Cren Smed. Men du skal spise den som den er sagde de andre. Det er ogsaa det samme, sagde den uforsagte Smed, men saa vil jeg have nogle dramme til. Saa mange du vil have, lød svaret. En fyldt Klukflaske, et halvt Pægle Glas, en raa Gaas og Brødkurven bliver fremsat, og Cren

Smed tog ved. 27 minutter var der kun Brødkrummer, nogle Ben og en tom flaske tilbage. En raa Gaas, og en Pot Brændevin havde Cren Smed sat vej for, og han gik derfra uden at nogen kunne se det paa ham. Denne historie er efter Aalborg Stiftstidende.

I Sønder Tranders Kro logerede der for et par Aar siden nogle unge Mandfolk, der var temmelig nærgaarende mod Opvartningspigen, men Kvindelister er uden ende. Paa Retiraden, som disse Herrer afbenyttede indgned hun alt det der bevarede Papir med skarp stødt Peber: det gjorde saa mageløs Virkning paa hendes Forfølgere, at de fik nok at bestille med deres egne Ender, og hendes egen kunde hun beholde i fred og Ro.

I Thorup, Gunderup Pastorat, boede for noget over en Snes Aar siden en drikfældig Gaardmand, der hed Per Pallesen. Da han engang havde slagtet en Kvie, kørte han den uparteret til Aalborg. Da han kom til Sønder Tranders Kro, traf han bekendte,

der drak ham fuld, saa han hverken kunne Staae eller gaa. Hans omhyggelige Drikkebrødre vendte vognen paa Vejen til hans hjem. Og stoppede ham venligt for at ham ikke skulde forkøles ind i koen, hvorpaa Hesten Roligt

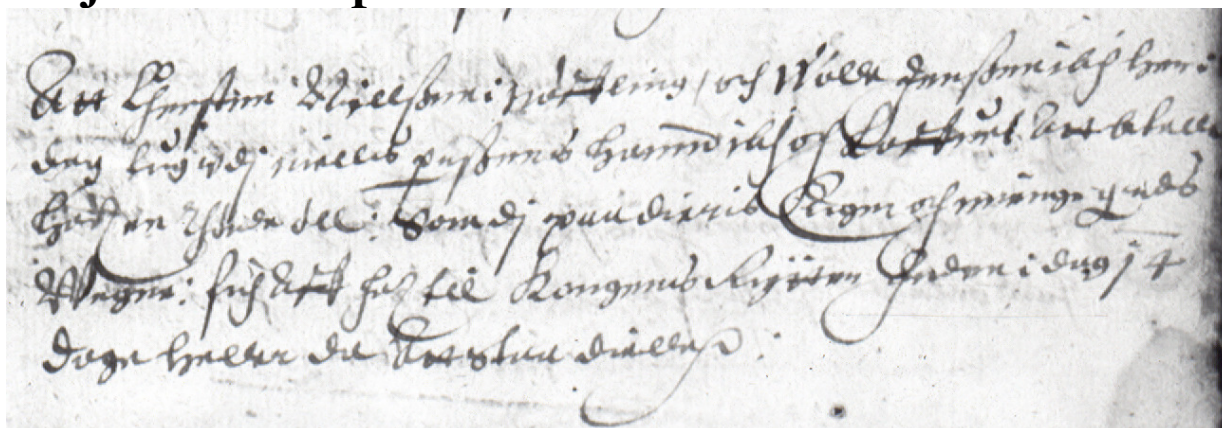
drev Hjemad med sin Herre. Efter at der forgæves var ledt efter Per Pallesen paa Vejen, faar man endelig det lykkelige Indfald at efterse Koen, og her findes Svinet sovende i koen.

Projekt gravsten

Vaun Egede Jensen har fotograferet alle gravstederne på Sønder Tranders kirkegård og registreret teksterne på stenene. Finn Jelstrup arbejder på at gøre materialet tilgængeligt via Internettet. Arbejdet forventes afsluttet i løbet af foråret og meddeles på hjemmesiden www.gugsoendertranders.dk

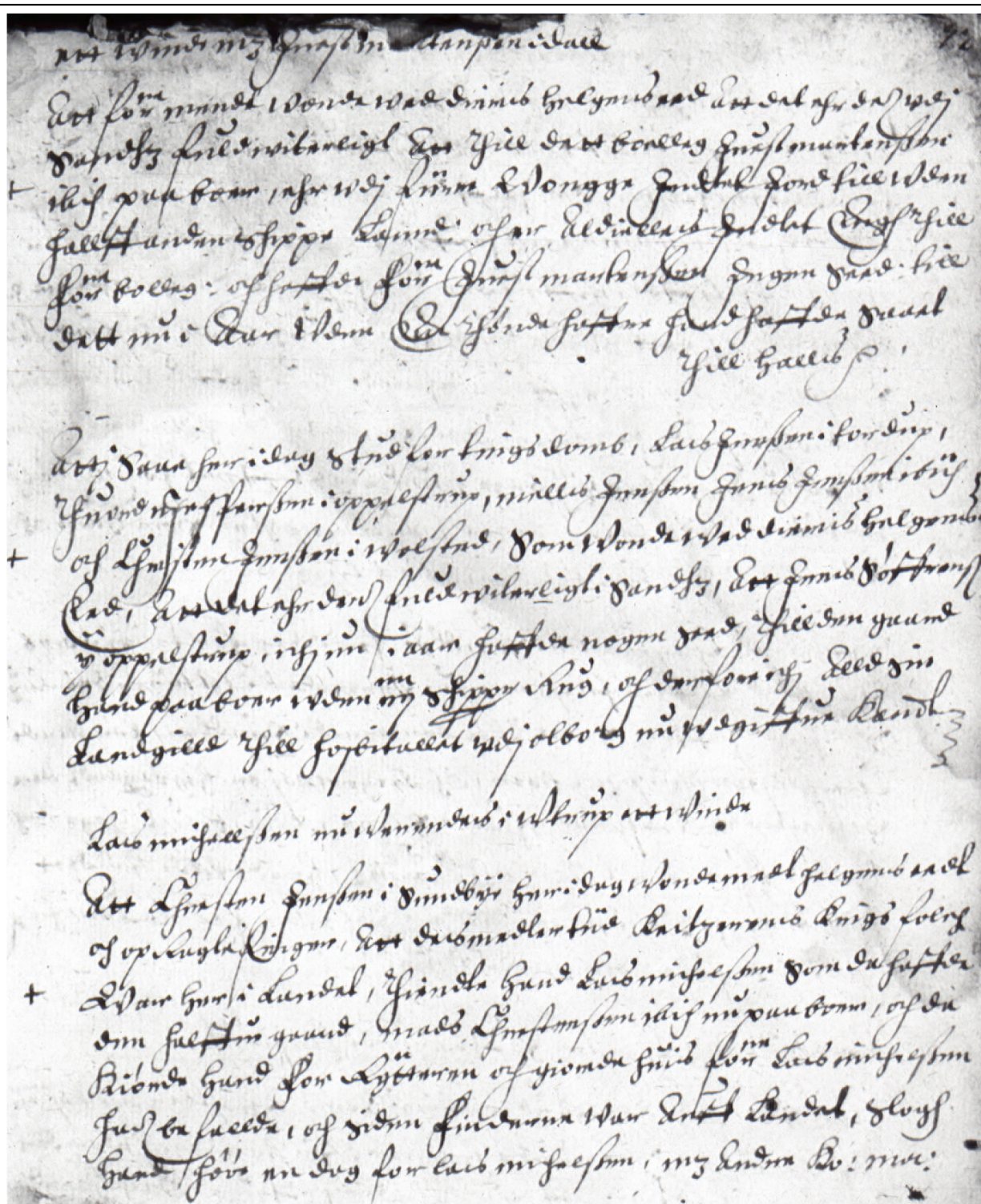

Projekt herredsprotokoller

Arkivet anskaffede i 2007 9 stk. 35 mm rullefilm fra Statens Filmingcenter i Viborg med en affotografering af Fleskum Herreds tingbøger fra 1629-1687 med henblik på at få fremdraget sager fra området. Der ligger utrolig mange spændende oplysninger gemt i de svært tilgængelige protokoller. De findes i original på Landsarkivet i Viborg, nogle af dem er meget skrøbelige og sårbare og man kan forvente at de bliver gemt væk og kun må bruges til videnskabelig forskning. Men så er der de film som mormonerne fik lov til at tage af rigtig mange arkivalier i en række europæiske lande. I Danmark var vilkårene at de skulle aflevere en kopi til staten, og det er de film de er blevet brugt flittigt af blandt andet slægtsforskere. I de senere år har man skannet de filmede kirkebøger og folketællinger og gjort dem tilgængelige på Internettet, til stor glæde for

en rigtig stor kreds af forskere, især de som har slægtsforskning som hobby. Hans Gjedsted tilbød at udfærdige et indeks til de mange sager og Finn Jelstrup arbejder med at gøre det klar, så det i løbet af nogle måneder vil kunne ses sammen med en række andre Himmerlandske protokoller på hjemmesiden www.protokoller.dk På den måde kommer de svært tilgængelige materialer ud til en stor kreds af forskere med chance for at mere af det bliver oversat. Indtil videre må man selv tage hen på et arkiv for at læse i de skrøbelige originaler, hvor muligt, eller læse filmene i en film-læser, for Fleskums vedkommende kan man henvende sig til vores arkiv, vi har både læseapparat og film. Senere vil protokollerne i en skannet udgave blive tilgængelige på den nævnte hjemmeside.

Et halvt opslag i Fleskum Herreds Tingbog fra 1629. Det kræver øvelse at læse 1600-tallets gotiske håndskrift. Oversættere efterlyses. Umiddelbart ses ingen meget dramatiske hændelser som heksebrændinger, men der er en lang række sager om nøglen til Sønder Tranders kirke. Den var blevet væk og det var præsten fra Vor Frue ikke helt tilfreds med. Måske kan der i en næste årbog komme en artikel ud af det.

Min 3. oldefar og hans børn. Bodil Pedersen, Stenløse

Landmand George Ogilvie

Blev født omkr. 1738 i Skotland, døde 07. marts 1826 i Birkerød og begravet 14. marts 1826 i Birkerød Sogn, Lynge-Kronborg, Frederiksborg amt. Hans forældre var sandsynligvis James Ogilvie (-) og Magrethe (1708-1790) George Ogilvie var gift to gange: Gift 1. gang Omkr. 1768 med Mary Orem i Monquhitter, Aberdeen, Skotland. Gift 2. gang Jeanette Massie, født omkr. 1759 i Skotland og døde 15. apr. 1829 i Lille Brøndstræde 106, København. Iflg. skifteretsprotokol efterlod Jeanette sig ikke noget af værdi.

Noter:

Iflg. "Anetavle for Simon Spies": Georg Ogilvie, der var skotsk af fødsel og muligvis søn af jarlen af Findlater, kom til Danmark o. 1785 og var i 1787 avlsforpagter på Sohngaardsholm ved Aalborg. I 1794 boede han i Sdr. Tranders Sogn ved Aalborg. I 1801 blev han forpagter af Høveltegaard i Blovstrød Sogn, hvorfra han flyttede til Roskilde Ladegaard. I 1805 tog han ophold på Konradshøj i Gentofte sogn, i 1814 boede han på Langstrupgaard i Asminderød sogn, og senere flyttede han til Birkerød, hvor han boede ved sin død. Han blev 88 år og 2 mdr. står der i kirkebogen. George Ogilvie opholder sig allerede 1778 i Danmark se kirkebogen for Kongens Lyngby 1641-1806 dåb 1. sep. 1778 pag. 253 "Mester Gordon på Blege-Gården en søn George - faddere Madam Baildon, Jomfr. Potter, Doctor Gordon, Capt. Thomas Baildon og Mester George Ogilvie alle Engelske Folk." Fæstebrevet på to gårde i Lundby til Georg Ogilvie fra kammerherre Buchwald, Gudumlunds gods, blev underskrevet 1. maj 1784 og tinglæst 25. august 1785. Det findes i uforkortet form i skøde og pantebog 1745-1795 for Hornum-Fleskum herreder, Aalborg amt, M 28.941, fol. 119.

Uddrag af Sohngaardholms historie:

Da hovedgårdens nye ejer Th. Adeler i 1775 blev gift med Friderica Ferdinandine Benzon, slog han sig ned på sine to gårde på Mors, Ullerup og Overgaard indtil han i 1785 blev ejer af Sohngaardsholm. For at lære bønderne at dyrke nye afgrøder, nye driftsformer og for at få dem til at benytte de små plove, som kun krævede to heste som trækraft mod

tidligere seks til de gamle hjulpløve, indkaldte Adeler nogle skotske landmænd. To af disse skotter, William Forest og William Orem (Orem) fik to gårde i forpagtning (Smedegaarde) som blev kaldt Williamsgaardene. Stedet, hvor de to gårde lå, hedder i 1988 Smedegårds-stræde. I folketællingen fra 1787 finder vi endnu en skotte med sin familie som forvalter på Sohngaardsholm Hovedgaard: George Ogilvie, en søn fik navnet Theodor Georg Adeler Ogilvie og en datter hed Frederica Ferd.Ogilvie. Theodor Adeler ophævede stavnsbåndet, før det skete på landsplan. Iflg. Jordebog af 14. okt. 1802 var der 215 tdr. hartkorn bøndergods tilbage, bl.a. Sønder Tranders Kro, som var bortforpagtet til James Ogilvie, som også var født i Skotland, samt de to "Williamsgaarde". På grund af dårligt helbred solgte Adeler Sohngaardsholm til Postmester Frisch 5.marts 1804 for 56.000 Rdlr. Herefter bosatte Th. Adeler sig i Frankrig. Samme år sælger Frisch gården til Baron Iver Adolf Ludvig Rysensteen til Refsnæs, som i 1805 sælger til Jens Kofoed, som i 1807 sælger til Henrik Muhle Hoff. 1810 tvangsauktion til Philip Hartvig Ree, som i 1811 sælger til Mogens Jensen Nørager. I 1815 er Thomas Kragh ejer af Sohngaardsholm, men en stor stormskade efter en orkan i marts 1822 og brand den 2. juni samme år, er økonomien meget dårlig. George William Ogilvie, en søn af tidligere nævnte George Ogilvie, er i 1823 forpagter på Sohngaardsholm. 1827 overtager statsgælddirektionen godset. Folketælling 1787: Aalborg, Fleskum, Nørre Tranders, Hovedgaarden Sohngaardsholm, Georg Ogeldvie, ?76 [skal sikkert være 46 år], Gift, Mand, Forpagter af en deel jord fød i Skotland, Johanne Massie, 30 år, Gift, hans kone Jakobus Ogeldvie, 17 år, Ugift, hans Barn af 1ste Ægteskab, Johanne Ogeldvie, 14 år, Ugift, hans Barn af 1ste Ægteskab, Elisabeth Ogeldvie, 6 år, Ugift, Barn af andet Ægteskab (Friderica Ferdinandine) Andreas Ogeldvie, 3 år, Ugift, Barn af andet Ægteskab, Theodorus Ogeldvie, 1 år, Ugift, Barn af andet Ægte-

skab. I 1787 indgik George Ogilvie og hans søn Jacobus en fæstekontrakt på 99 år, fra 1. april 1787 til 1886, om to gårde Erichstrup og Toftgaard i Lundby med Frederik von Buchardt. Folketælling 1801: Frederiksborg, Lynge-Kronborg, Blovstrød, Høveltegaard, Mr. George Ogilvie, 60 år, Gift 2. gang, Mand, Forpagter hos Capt. Christmass. Mrs. Jeanne Ogilvie, 42 år, Gift, Hans Kone, Elisabeth Ogilvie, 17 år, Ugift, Deres Børn, Andrew Ogilvie, 13 år, Ugift, Deres Børn, Theodor Ogilvie, 11 år, Ugift, Deres Børn, Frederica Ferd. Ogilvie, 9 år, Ugift, Deres Børn, George Ogilvie, 5 år, Ugift, Deres Børn, Charlotte Mary Ogilvie, 3 år, Ugift, Deres Børn, Margaretha Ogilvie, 1 år Ugift, Deres Børn.

Børn i 1. ægteskab:

Kromand James Ogilvie

blev født 19. dec. 1770 i Cumistown, Skotland og døde 24. juli 1830 i Sdr. Tranders, hvor han også blev begravet. 1. ægteskab: Trolovet 23. marts 1796: Jacob Ogilvie og Madam Ane Høst af Sønder Tranders og copuleret 4. søndag efter påske. Forlovere var Mathias Hoboldt og Georg Ogilvie. 2. ægteskab: Ane Margrethe Knudsen cop. 20. juli 1817 i Sønder Tranders.

Noter:

I 1796 fik J.O. fæstebrev på Sønder Tranders kro (Sohngaardholms Jordebog af 13. juni 1802). *FT 1801* Sønder Tranders Sogn, Fleskum sogn, Aalborg Amt. Jacob Ogilvie, 30 år, gift 1. gang Ane Johanne Kjær, hans kone 40 år, gift 2. gang, Matthias Høst, 13 år, barn af 1. ægteskab Nikolaj Høst, 11 år, barn af 1. ægteskab.

Iflg. Nygårds sedler på Rigsarkivet fik han 6. aug. 1818 bevilling til at drive det værtshus i

Sønder Tranders, som tidligere var tilskødet Adler. (RK 1. jyske renteskrivelseskontor)

"Bekjendtgjørelse At min inderlig elskede Mand James Ogilvie i Nat Klokken 2, ved en blid og rolig Død hjemkaldtes til hiint bedre Liv, i hans Alders 60 Aar, og efter 13 Aars lykkeligt Ægteskab, bekjendtgjøres herved sørgeligst for fraværende Slægt og deeltagende Venner, frabedende mig al Bevidnelse. Søndertranders, den 24de Juli, 1830 M. Knudsen. Dette stod i Aalborg Stiftstidende og Adresseavis 26. juli 1830 nr. 117.

Ca. 1930 har "Jyllandsposten" en interessant Beretning om "En Englænders Oplevelser i Jylland i 1808". Denne Englænder hed Macdonald, og han opholdt sig en Tid i Aalborg. "Dagen før Afrejsen herfra gik han - berettes der - en Tur om Byen og her traf han tilfældig en Landsmand Ogilvie, som boede paa en Gaard en Mils Vej fra Aalborg, og som havde ægtet en jysk Pige. De to Skotter kom i Tale sammen, og paa Grundlag af de Oplysninger Olgvie gav, meddeler Macdonald en Mængde Detailler vedrørende Landbrugsforholdene i Aalborgegnen. Der var megen Sløvhed og mange forældede Fordomme, men Udskiftningen, der fandt Sted ca. 1800, havde dog forøget Bøndernes Velstand og Dristighed, hvad de velnærede Børn og svære velplejede Heste var et Bevis for". Hans Grav findes paa S. Tranders Kirkegaard, den er dækket at en regelmæssig firkantet, særdeles smukt tildannet Sten, ca. 3 Alen lang, 2 Alen bred og 6-8 Tommer tyk. Stenen er udstyret med kunstfærdige Ornamenter, og paa dens Midte er udmejslet en stilfuld Urne. I ren og meget nydelig Skønsskrift er dernæst over Urnen indridset følgende:

"Herunder er nedlagt det jorddiske af
JAMES OGILVIE
til Søndertranders Kro,
født den 19. December i Comistown i Skotland, død herst den 24. Juli 1830.
Første Gang gift med Enkemadam Høst, født Kjær,
der hviler ved
hans Side, ved hvem han blev Stedfader til 2 Sønner.
Anden Gang gift med
Jomfr. Ane Margrethe Knudsen,
der veemodsbliid bekostede dette simple Minde".

Under Urnen læses følgende Vers:
Dit Liv var kort og brydefuld dets Slid,
men vennehuld og kærlig var dit Hjerter,
Du kaldtes bort i Livets Manddoms Tid,
Og dine Elkste savner dig med Smerte.
I Mages, Børns og Venners Barm
dit Minde blomstrer og skal aldrig falme,
Alt trues her at Tidens Kæmpearm,
Men Kærligheden er en Himmelpalme.

En gammel Forhandlingsprotokol viser, at han allerede 1804 sad som Medlem af Sognets Fattigvæsenkommission. A.C. (Sgd.) Forkortet

Ann Ogilvie

blev født 24. nov. 1773 i Monquitter, Skotland, døde 6. jan. 1824 i Hals og blev begravet i Gunderup sogn, Aalborg amt. Trolovet 15. sept. 1793 og Cop. 6. nov. med William Orem. Christian Bruun og George Ogilvie begge af Sdr. Tranders indestår for at der er

intet, som kan hindre denne trolovelse. FT 1801 Aalborg, Fleskum, Gudum, Tiendegaard, Willum Orem, 35 år, Gift, Huusbonde, Auflings Forvalter, Anne Ogilvie, 26 år, Gift, Hans Koene, Georg Orem, 5 år, Ugift og Johanne Margrethe Orem, 1 år, Ugift, Deres Børn. Skifteprotokol for Lindenberg Gods 1823-1833, side 19, 20 & 25. Børn i 2. ægteskab

Elisabeth Ogilvie

Døbt: 10. okt. 1782 - Monquhitter, Aberde-
en, Skotland. Hun døde 10. feb. 1843 i- Fre-
derikshavn, Horns, Hjørring amt og blev
begravet: 17. feb. 1843. Ægtefælle: Skolelæ-
rer Christian Frederik Severin (1787-1860).
Viet 03. juli 1808, Asminderød, Frederiks-
borg amt.

Andrew/Andreas Ogilvie

Født: i Lundbye, Aalborg amt og døbt 2.
april 1785 i Nøvling Sogn, Aalborg amt. An-
dreas blev hjemmedøbt lørdag efter påske,
og dåben blev konfirmeret i Nøvling kirke
30. okt. 1785. Til stede ved hjemme dåben
var Ogelvie selv og kone, moder, kones brø-
der og søsterdatter jomfru Gordon fra Gu-
dumlund. I Nøvling kirke bar Jomfru Gor-
don, faddere: Gordon fra Gudumlund, Høst
fra Sønder Tranders, Ogilvie og kones brø-
der fra Lundbye. Død?

Noter:

I Lægd Hirschholm-Bloustrød står der 1804
om Georg Ogilvies ældste søn Andreas "I
Søefarth med Farbroderen Capt. James
Ogelvie til Ostindien". A.O. sejlede 2. maj
1811 som matros med kaperbåden "Kongen
af Rom". Han tog skippereksamen 24.
marts 1817 (lb.nr. 11663, ID 9695). Iflg.
Rigsarkivets Dansk-Ostindisk personelhi-
storie: F. i Jylland - inrullerede i Kbhvn. 28.
juli 1817 som IV Styrmand på det private Skib
"Gouverneur Bille" (9 Rdlr. mlg.) i Ostin-
dienrejse 1817-18. Indrull. i Kbhvn. 19
dec. 1818 som II Styrmand på samme
skib. Ostindienrejse 1818-20. Indrull. i
Kbhvn. 16. septbr. 1820 som II Styrmand på
det private skib "Sovereign" Ostindienrejse
1820-22.

Theodor Georg Adler Ogilvie

Født: i Lundbye, Aalborg amt og døbt 18.
marts 1787 - Nøvling Sogn, Aalborg Amt.
Han blev båret af jordemoderen. Dabsvid-
nerne var jomfru Gordon, mrs. Gordon på
Gudumlund, Jens Kiergaard fra Voest og
Ogelvies karl. Døde 4. nov. 1856 i Helsingør
af mavekræft og blev begravet 10. nov. 1856
- Sankt Olai Kirke, Helsingør. Ægtefælle:
Susanne Charlotte Amalie Johansen (Omkr
1789-1866) Vielsesdato: 28. apr. 1826 -
Gentofte, Sokkelund, København Amt.

Noter:

Han er forvalter på Nebbegaard i Hørs-
holm, da han bliver gift i 1826. FT 1834:
Frederiksborg, Lyng-Kronborg, Karle-
bo, Ullerød Bye, Lyngboksgaard, Theo-
dor Aggelvie, 46 år, Gift, Forpagter - Su-
sanne Chalotte Johansen, 44 år, hans
Kone. Caroline Amalie Aggelvie, 8 år, og
Frederikke Theodora Ageline Aggelvie, 6
år, deres børn. FT 1840: Frederiksborg,
Lyng-Kronborg, Karlebo, Nivaae, Lille
Nivaagaarde. Theodor Oggelvie, 52 år,
Gift, Kystkommissair, Susanne Chalotte
Johansen, 50 år, Gift, hans Kone Caroli-
ne Amalie Oggelvie, 14 år, Ugift og Fre-
derikke Theodora Oggelvie, 11 år, Ugift,
Deres Børn. FT 1845: Frederiksborg
Amt, Karlebo, Lille Kvaagaard [Lille Ni-
vaagaard se FT 1840] Teodor Ogelvi, 56
år, Gift, Districtscommissair, født i Aal-
borg, Susanne Johansen, 56 år, Gift,
hans Kone, født i Glyksborg, Caroline
Ogelvi, 19 år, deres Barn, født i Kjøben-
havn, Frederikke Ogelvi, 17, deres Barn,
født her i Sognet. Ved FT 1850 bor The-
odor Strandgade 245, Helsingør med
hustru og to døtre, hans erhverv er ikke
oplyst. FT 1855: Frederiksborg Amt,
Helsingør Købstad, Huset Nr. 449. The-
odor George Adler Ogilvie, 67 år, Gift,
Høker og fragtmand, Aalborg Susanne
Charlotte Amalie Johansen, 67 år, Gift,
Hans kone, Glüksborg, Caroline Amalie
Ogilvie, 25 år, Ugift, Deres datter, Kø-
benhavn.

Frederica Ferdinandine Ogilvie

Født: 20. mar. 1789 - Gudum-Lillevorde,
Aalborg Døbt: 17. maj 1789 - Gudum-
Lillevorde, Aalborg, Hjemmedøbt 19.
april 1789 og publ. i kirken 17. maj. Død:
17. maj 1868 - Frederiksborggade 16,
København og begravet: 21. maj 1868 -
Trinitatis, København. Ægtefælle: Gros-
serer/Porcelænshandler Jakob Meyer
(Omkr 1775-1829) Hun blev konfirmeret
1806 i Gentofte, Sokkelund, København
Amt, adr. var Ordrupsdal.

Noter:

Gentofte lokalarkiv skriver 26. nov.
2005: I vores litteratur staves stedet

Conradshøj, opført efter 1798. I 1804 købtes stedet af Christian Wilhelm Dutzfeldt, der kaldte stedet Ordruphøj. Bygningen blev bygget meget om af Carl Berling i 1860'erne, og den blev revet ned i 1967. FT 1840: København (Staden), Rosenborg Kvarter, Hauserplads 221 lu D, 3. Sal. Frederike T. Meyer, 50 år, Enke, Kjøbmands Enke - Ferdinandine Meyer, 24 år, Ugift, en Datter - Mariane Meyer, 23 år, Ugift, en Datter - Charles Ogilvie Meyer, 19 år, Ugift, Læser til Juridisk Examen - Charlotte Wilhelmine Meyer, 14 år, Ugift, en Datter - Georg Ogilvie Meyer, 12 år, Ugift, Søn - James Ogilvie, 5 år, Ugift, hendes Søn (det er hendes nevø og min oldefar). FT 1845: København (Staden), Klædebo Kvarter, Frederiksborggade 142, Stuen. Frederike Ferdinandine Meyer, 56 år, Enke, født i Aalborg - Charles Ogilvie Meyer, 23 år, Ugift, Contorist, Kjøbenhavn - William Theodor Meyer, 22 år, Ugift, Juveler og Guldarbeide, Kjøbenhavn - Charlotte Caroline Wilhelmine Meyer, 19 år, Ugift, Datter Kjøbenhavn - James Ogilvie 11 år, Ugift, Pleiesøn, Kjøbenhavn. FT 1850: samme adresse, FT 1860: samme adresse sammen med ugift datter Ferdinandine 46 år.

Charlotte Ogilvie

Døbt: 20. nov. 1791 - Sønder Tranders, Aalborg Amt. Begravet: 29. okt. 1794 - Sønder Tranders, Aalborg Amt

Forvalter, Gjestgiver Georg William Ogilvie

Født: 12. okt. 1794 - Sønder Tranders, Aalborg Amt og døbt i Sdr. Tranders Kirke. Faddere: Hans Veile, Poscurator Raunkilde af Aalborg, madame Rommedal fra Weigaard, Forvalter Carstens, Jomfru Holm fra Ferdinandinesdal. Død: 05. jul. 1839 på Alm. Hospital, København af kronisk underlivstilfælde og begravet: 11. jul. 1839 på Assistens Kirkegård. Ægtefælle: Ane Marie Hovaldt (1799-1836), vielsesdato: 08. aug. 1823 - Nibe, Aalborg Amt

Noter:

25 år gammel befandt han sig i Nordsjælland, hvor han i 1819 opholdt sig på Nebbegaard i Birkerød lægd. Udrag af Simon Spies' anebog: Georg Ogilvie var i 1823 for-

valter på Sohngaardsholm ved Aalborg. I tiden 1827-34 var han i København, hvor han nedsatte sig som gæstgiver på Halmtorvet 65. "Den lille norske Løve", [Halmtorvet lå den gang lige indenfor Vesterport og hedder nu Vester Voldgade / Rådhuspladsen]. Et afsnit fra Nicolaj Jonges Chororografiske Danmarksbeskrivelse fra 1777: "Høe-Torvet eller Halmtorvet, som Holdes paa Vester-Voldgade paa Hver sin Side ved Vester-Port. Paa denne brede Plads imellem Volden og Stadens Huse langs med Volden paa begge Siderne af Vester-Port Holde Bønderne med deres Høe- og Halm-Læs, som de kiøre ind med til Torvs for at sælge til Stadens Indvaanere. Ved den Ende af denne Plads eller Høe-Torv, som vender ned til Wartov-Hospital, har tilforn været en med Plankeverk indhegnet stor Kirkegaard, hvor de Afdødes Liig fra Wartov-Hospital og Waysenhuset bleve begravede. Men dette Plankeverk blev nedbrudt og Kirkegaardens Plads udlagt til offentlig Torveplads i November Aar 1762. Paa denne Plads skeer nu Kagstrygning efter Rescript af 19. Apr. 1780. De syv nye Kirkegaarder som Assistents Kirkegaarder, for Stadens Kirker bleve uden for Stadens Nørre-Port anlagte, og med en Brandmuur indhegnede. Disse syv nye Kirkegaarder, som ere: Een for Frue Kirke, een for Nicolai Kirke, een for Hellegeistes Kirke, een for Trinitatis Kirke, een for St. Petri Kirke, een for Waysenhuset og een for Wartov-Hospital, blev høitideligen indviede ved en offentlig Tale, holden den 5. Nov. 1760 af da værende Stiftsprovst og Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn Mag. Henrick Bützov over den Text 1 Cor. 15 Kap. 42 Vers. Det saaes i Forkrænkelighed, det staaer op i Uforkrænkelighed". I 1829 var han fadder for Frederikke Theodora Ogilvia på Lyngbækgaard i Karlebo sogn. FT 1834: Barfredshøj, Roskilde Amt, Tune Herred, Reerslev Sogn familien er tilsyneladende ikke med ham. I 1834, da George er forpagter på Barfredshøj i Tune ved Roskilde, udgiver han et hefte "Kort men på lang Erfaring grundet Anviising til at dyrke den her

kun lidet bekjente Turnips". I 1836 trykkes 2. oplag med påskriften: "Sælges for 8 Sk. til Fordel for 7 moderløse Børn. Brev fra G.O. til J.G. Adeler:

"Allerærbødigst da flere agtede mænd have afkjøbt mig enkelte Exempl. af Indlagte lille skrift som jeg har udgivet, for derved at tilvejebringe et midlertidigt Underhold til mine 7 Små moderløse børn, så tager jeg mig den Allerærbødigste Frihed også at Tilstille deres Høyvelbaarenhed 2de Exempl. hvilke jeg i Betragtning af min sørgelige Forfatning Haaber hr, Etatsraaden gunstigt vil modtage. Kjøbenh. d. 18 Mai 1836.

Allerærbødigste G.Ogilvie
boende i Store Strandstræde
No. 92 - 1 sal
Høyvelbaarne Hr.Etatsraad Adeler"

I vejviseren 1839 står han som landmand i Skindergade 8, København.

Charlotte Maria Ogilvie

Døbt: 26. nov. 1797 - Sønder Tranders, Aalborg Amt
Død?

Margrethe Ogilvie

Døbt: 31. aug. 1800 - Ndr. Tranders, Aalborg Amt. Død: 25. jan. 1878 - Birkerød Sogn, Lyng-Kronborg, Frederiksborg amt og begravet 1. feb. s.å. og sted. 1. Ægtefælle: Hjulmand Hans Jacob Steen (ca. 1783-1840), viet 1. jan. 1832 - Birkerød Kirke. Forlovere var C. Hammer og P.J. Holst, Hans Jacob Steen var enkemand og 47 år gammel. 2. Ægtefælle: Hjulmand Hans Bruun (1806-) viet 3. maj 1842 i Birkerød Sogn, Lyng-Kronborg, Frederiksborg amt. Brudgom 36 år og bruden 42 år gammel

Noter:

FT 1834: Frederiksborg, Lyng-Kronborg, Birkerød, Birkerød, et Huus, 40. Hans Jacob Steen, 51, Gift, Hjulmand - Magrethe

Ogelvir, 34, Gift, hans Kone - Peter Edvard Steen, 7, Ugift, deres Søn - Emilie Steen, 10, Ugift, deres Pleiedatter. FT 1840 bor "Grethe Ogalvie" 40 år gammel i Birkerød og er gift med Jacob Steen. FT 1845 bor hun stadig i Birkerød og er gift hjulmand Bruun. I denne folketælling staves navnet Magr. Oggelvil.

Kilder:

Kirkebøger, folketællinger, skifter, diverse digitale kilder samt hjælp fra historisk interesserede personer. Nogle blade af Sohngaardsholms historie af J. Jeppesen Jensen 1963, Aalborg Amtstidendes Bogtrykkeri. Kronik af Svend Olesen i Aalborg stiftstidende 9. april 1988.

Mine bemærkninger til denne beretning. Jeg har ikke fundet dokumentation for skotternes indvandring til Danmark. Erik Olesen skriver i "Anetavle for Simon Spies", at de er hentet hertil for at lære danskerne at dyrke turnips, i Sohngaardsholms historie står, at man skal lære at bruge små plove og en tredje mulighed er, at der har været stridigheder i hjemlandet, og at de derfor er flygtet. Jeg har for det meste været kildetro, derfor de mange forskellige stavemåder af navne og stednavne. Der findes sikkert mange flere informationer rundt om på arkiverne. Mit store åbne spørgsmål i øjeblikket: hvor opholdt alle disse engelske folk sig under Englands-krigen?

Bodil O.G. Pedersen
januar 2008

PS. Denne beretning i sin helhed eller dele heraf må ikke trykkes uden mit samtykke og kildeangivelse.

Delvis register

1864-krigen; 6
 A. S. Møller f. Topp; 4
 Abelson Mogenssen; 3
 Albertine; 3
 Anders Knudsen; 29
 Anders Poulsen; 30
 Anders Thorsen i Krogsgaard; 29
 Ane Magrethe Knudsen; 34
 Ane Magrethe Ogelvie, født Knudsen; 34
 Ane Marie Hagstrøm; 34
 Anne Cathrine Topp; *Se*
 Anne Nielsdatter; 29
 anneksgård; 18
 Anton Ammitsbøll; 18
 Avignon i Provence; 15
 Beltofte; 22
 Benzon; 13
 Berete Poulsdatter; 29
 Bluhmes; 34
 Blære; 22
 Bolde Pedersdatter Munk; 23
 Brandfoged; 9
 brandforhør; 10
 Bregningeåen; 3
 Bror Schnittger; 6
 Bælum; 19
 Carl Chr. Olsen; 8
 Cathrine Magdalene Albertine; 4
 Chr. Andersen; 26; 27
 Chr. Bertelsen; 23
 Chr. Christensen, Torderup; 32
 Chr. Christensen, Volsted; 23
 Chr. Jensen, Volsted; 26
 Chr. Justsen, Ferslev; 29
 Chr. Laursen, Mjels; 23
 Chr. Nielsen Winther; 23
 Chr. Pedersen i Aalborg; 26
 Chr. Pedersen Winther i Sønder Tranders; 26
Chr. Poulsen i Dall; 22
 Chr. Sørensen, Ejstrup; 26
 Chresten og Jens Niss; 19
 Christen Andersen Gleiborg; 16
 Christianssand; 6
 Daniel Nielsen; 28; 30
 Dines Peter Lind Knudsen; 8
 Dorothea Gesina; 3
 Dorthea Catrine Knudsen; 34
 Dragerup; 3
 dyrlægetidsskrift; 5
 Edla Marie Gødscke; 6
Ejerliste for Grønrogel / Postgaarden; 20
 Ellen Svendsen; 16
 Erdine; 6
 Erdmann Nicolaus Joachim Schnittger; 3
 Erdmann Schnittger; 4; 34
 Eskild Schnittger; 4
 fattigforstander; 10
 Ferdinand; 3
Ferslev; 22
 Filsted Ladegård; 12
 Finn Jelstrup; 34
 Flamstedgaard; 33
 Fløe; 28
 Frederik III; 13
 Frederiksstad; 33
 Gertrud Jensdatter; 27
 Gesina; 6
 Gislum; 22
 Gistrup; 11
 Glaubersalt; 5

Godssystem; 12
 Gravlev; 28
 Gromelle; 15
 Grønrogel; 12
 Gustav Frederik Trojel; 6
 Gyths Gård; 4
 H. Reese; 34
 Hadsundvej; 10
 Hadsund-Aalborg jernbane; 11
 Hanna Rydh; 6
 Hans Bentzen; 37
 Hans Gjedsted; 22
 Hans Henriksen; 23
 Hans Henriksen i Nøtten; 30
 Hans Henriksens; 29
 Haubrogaard; 23
 Hauge; 3
 Helgoland; 6
 Helsingborg; 6
 Helsingør; 17
 Helvig Christensdatter; 33
 herredsfuldmægtig Woll; 10
 Holbæk; 3; 6
 Holsten; 3
 Hornum-Fleskum Herreders; 37
 Hvorup; 29
 Højbogård i Skalborg; 19
 Haals; 33
 Inger Jeriksdatter; 23
 Iver Pedersen i Aalborg; 27
 J. F. Stockfleth; 5
 J.E.C. Lütshofft; 18
 Jacob Pedersen; 27
Jacob Vognsen; 22
 Jacob Vognsen i Aalborg; 23
 James Ogelvie; 34
 James Ogilvie; 4
 Jens Christensen, Gug; 32
 Jens Christian Andersen; 34
 Jens Christian Nielsen; 6; 34
 Jens Ibsen; 26
 Jens Laursen, Sdr. Tranders; 28
 Jens Winther Pedersen; 24
 Jep Pedersen i Nøtten; 26
 Jep Pedersen Winther; 26
 Jes Munk i Nøtten; 23
 Johan Sohn; 13
 Johannes; 6
 Johannes Diderich Frisch; 17
 Johannes Discher Diogenes Muscius Scævola; 4
 Johannes Henrich Casper Buchholtz; 6
Jost Pedersen i Ferslev; 22
 Juliane Christine Nielsdatter; 3
 Juliane Christine Schnittger, født Nielsdatter; 34
 Just Nielsen, Katby; 26
 Just Pedersen; 23
 Just van der Weiche, Nøvlinggaard; 33
 Jørgen Hansen; 18
 Jørgen Justsen, Dal; 29
 Jørgen Nysom; 8
 Jørgen Snedker i Aars; 26
 Kalundborg; 3
 Kalundborg Torv; 4
 Karen Madsdatter; 28
 Karin Pedersdatter; 28
 Kirsten Gregersdatter; 26
 Kirsten Gregersdatter, Nøtten; 26
 Kirsten Jensdatter; 26; 28
 Kirsten Jensdatter Winther; 22; 23
 Kirsten Jesdatter; 22

Kirsten Mortensdatter fra Jetsmark; 29
 Kirsten Sørensdatter; 34
 Knud Eriksen; 23
 Knud Pedersen i Lund i Skåne; 23
 Kong Eriks lov; 23
 Korna og Jens Chr. Christensen; 18
 krigen med svenskerne; 28
 kvaksalveri; 5
 Kællingtand; 22
 København; 6
 købmand Steen; 12; 18
 Lars Christensen, Gunderup; 32
 Lars Jensen, N Tranders; 32
 Lars Sten; 18
Laurids Jensen Vinther; 22
 Laurids Lauridsen; 37
 Laurids Lauridsen, Romdrup; 26
 Laurids Pedersen; 28
 Louise; 3; 6
 Ludvig Frederik; 3; 6
 Lundby; 33
 Lundby sogn; 22
Lundergaard; 23; 26; 30
 Lykkegaard; 33
 Lærer Christensen; 10
 Løgstør; 6
 Maren Jacobsdatter; 28
 Maren Knudsen; 34
 Maren Nielsdatter; 27; 29
 Maren Pedersdatter; 26
 Maren Pedersdatter i Nøtten; 30
 Maren Pedersdatter Winther; 23; 29
 Margrethe Pedersen; 8
Marianne Persdatter; 22
 Marie Elisabeth Orem; 34
 Mathilde Erdine; 3
 Mejeriselskabet Danmark; 19
 Mette Sørensdatter i St. Vorde; 28
 mindesten; 6
 Mogens Willumsen Råkilde; 28
 Morten Madsen Blok; 23
 Niels Brøndum; 11; 34
 Niels Christensen, Uttrup; 32
 Niels Christensen, Volsted; 23
 Niels Jensen; 28
 Niels Kaas; 27
 Niels Nielsen, Skovstrup; 29
 Niels Olsen; 18
 Niels Sørensen; 26
 Niels Sørensen, Fløe; 28
 Niels Winther; 23; 26
 Norge; 6
 Nr. Sundby; 29
 Nr. Tranders; 13
 Næsborg; 22
 Nøtten; 22
Nøvling; 22
 Ogilvie; 37
 Oppelstrup; 30
 Peder Gregersen; 33
 Peder Gregersen, Flamsted; 26
 Peder Ibsen Winther; 27
 Peder Jensen Vammen; 27; 29
 Peder Jensen, Nøtten; 23
 Peder Jensen, St. Vorde; 28
 Peder Larsen; 8; 34
Peder Munk; 22; 23
 Peder Munk Pedersen; 24
Peder Poulsen; 22
 Peder Sørensen Rise; 33
 Peder Sørensen Rise, Volsted; 33

Peder Thomsen Ferslev; 32
 Peder Thomsen, Ferslev; 28
 Peder Winther i Gunderup; 23; 24; 30
 Peder Winther Ibsen; 27
 Peder Winther, Gunderup; 26
 postmester Frisch; 12
Postmesteren; 17
Poul Christensen; 22
Poul Winther Ibsen; 28
 Poulstrup; 33
 Privilegie; 11
 Proprietær Smith på Lundbygaard; 16
 Præstholmen; 16
 Rasmus Ammitsbøl; 18
 Rasmus Frederiksen; 8
 Rasmus Ibsen; 33
 Reese; 10
 Rendsborg; 5
 Restrup; 33
 Rigsarkivet; 37
 Rold; 27
 Roskilde; 4
Schnittger; 3
Selveje; 15
 skifteforvaltningen; 6
 Skåne; 13
 Slesvig-Holsten; 5
 Snevis; 3
 Socrates; 6
 Socrates Plato Maximilium; 4
 sognefoged Christian Thorn; 10
 Sohngaardsholm; 12; 34
 stivsyge; 5
 Svenstrup; 5; 28
 Sverige; 6; 13
 Sydfrankrig; 15
 Syvsten; 10
 Sæby; 10
 Sønder Tranders Kirkegård; 6
 Søren Jacobsen; 28
 Søren Jensen, Volsted; 26
 Søren Nielsen, Fløe; 28
 Sørensen; 23
 Saalekradser; 5
 Theodorus Adler; 13
 Tivoli; 4
 Torderup; 27
 treårskrigen; 5
 Ubberupgård; 6
Udskiftning; 14
 uldkræmmere; 8
 Valeur; 18
 Vejgaard; 10
 Vejlekro; 3
 Vendsyssel; 8
 Veterinærskolen; 3; 6
 Viskingekroen; 3
 Vogn Pedersen; 24; 28; 30
 Vogn Pedersen, Nøtten; 26
 Volsted; 30
 Vor Frue; 14
 Vørslev Sogn; 3; 4
 Winther – slægter; 22
 Øresunds toldkammer; 17
 Øster & Vester Halne; 29
 Øster Sundby; 13
 Østerhalne; 29
 Aalborg; 22
 Aalborg Amtstidende; 4
 Aalborg Mælkekompani; 19
 Aalborgske Jydske Efterretninger; 18

Lokale skillinger til Lokalhistorisk Forening Fra en gammel Bank i nyindrettede lokaler

Få et godt tilbud kontakt
Spar Nord Gug, Fælledvej 1
Tlf. 96 33 01 80
e-mail: gug@sparnord.dk

spar Nord

På gensyn i
Spar Nord Gug
www.sparnord.dk